

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA APYVARTINIŲ TARŠOS LEIDIMŲ PASKIRSTYMO IR PREKYBOS SISTEMOS VERTINIMAS

2008 m. sausio 31 d. Nr. VA-P2-20-24-3
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Valstybės kontrolės 2-ojo audito departamento direktorės Zitos Valatkienės
2007-07-19 ir 2007-09-11 pavedimus Nr. P2-20-24 ir Nr. P2-20-24-1

Auditą atliko valstybiniai auditoriai:
Antanas Aliulis (grupės vadovas)
Bronius Kurkutis
Tautvydas Lankelis
Mindaugas Valančius

Auditas pradėtas 2007-07-19
Auditas baigtas 2008-01-31

TURINYS

Santrauka	3
Įžanga	4
Audito apimtis ir procesas	7
Audito rezultatai	10
1. Apyvartinių taršos leidimų kiekio nustatymas ir paskirstymas pagal sektorius 2005–2007 metams	13
2. Pasirengimas įdiegti prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemą	16
3. 2005–2006 m. paskirstytų ATL panaudojimas	17
4. Apyvartinių taršos leidimų rezervo paskirstymas, panaudojimas ir jų pardavimas aukcione	20
4.1. Apyvartinių taršos leidimų rezervo naujiems įrenginiams paskirstymas ir panaudojimas	20
4.2. Apyvartinių taršos leidimų pardavimo aukcionų organizavimas	24
5. Lėšų, gautų už parduotus apyvartinius taršos leidimus, panaudojimas	26
6. ATL kiekio nustatymas ir paskirstymas 2008–2012 metams	29
Išvados ir rekomendacijos	30
Priedai	33

SANTRAUKA

Sparčiai vystantis pramonei, į atmosferą išmetama vis daugiau šiltnamio efektą sukeliančių dujų (anglies dioksido, metano, azoto ir kt.), turinčių įtakos klimato pokyčiams.

Nuo 2005 m. sausio mėn. Europos Sąjungos teritorijoje pradėjo veikti prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistema, kurios tikslas – mažinti išmetamą šiltnamio dujų kiekį energijos gamybos, metalų gamybos ir apdirbimo, mineralinių medžiagų apdirbimo bei celiuliozės ir popieriaus gamybos srityse.

Lietuvoje apyvartinių taršos leidimų paskirstymo, panaudojimo ir prekybos klausimai yra aktualūs ir dažnai tampa valstybės institucijų, formuojančių ir įgyvendinančių valstybės politiką šioje srityje, bei įmonių, vykdančių gamybą, diskusijų tema. Valstybės kontrolė, atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo Audito komiteto siūlymą ir įvertinusi šiltnamio efekto mažinimo svarbą, 2007 metų valstybinio audito programoje numatė atlikti apyvartinių taršos leidimų paskirstymo ir prekybos sistemos auditą.

Audito tikslas – įvertinti apyvartinių taršos leidimų (toliau – ATL) paskirstymo, panaudojimo ir prekybos sistemos efektyvumą bei nustatyti, ar už parduotus ATL gautos lėšos naudojamos taršai mažinti.

Lietuvos apyvartinių taršos leidimų paskirstymo, prekybos ir panaudojimo sistemoje ar šios sistemos valdyme dalyvauja Aplinkos ministerija, viešoji įstaiga Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondas, Nacionalinis apyvartinių taršos leidimų paskirstymo plano priežiūros komitetas, regioniniai aplinkos apsaugos departamentai ir įmonės.

Audito metu nustatėme, kad Lietuvos Respublika vykdo Jungtinių Tautų Bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolo bei Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87 reikalavimus, Nacionaliniame apyvartinių taršos leidimų paskirstymo plane numatyto 36 796 tūkst. ATL kiekio paskirstymo proporcijos atitiko ES proporcijas. Audito metu taip pat nustatėme, kad Jungtinių Tautų Bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolo, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87 bei ją keitusių direktyvų 96/61 ir 2004/101 reikalavimai į nacionalinę teisę perkelti tik aplinkos ir ūkio ministrų įsakymais, o ne Lietuvos Respublikos įstatymais. Todėl aiškiai nenustatytos ir nepaskirstytos institucijų funkcijos ir atsakomybė, įstatymais nenustatyti ūkinės veiklos apribojimai ir baudos, šių baudų dydis ir taikymo tvarka. Taip pat nenustatyta lėšų, gautų pardavus apyvartinius taršos leidimus, panaudojimo taršai mažinti tvarka. Lietuvos Respublikoje nėra baigta Šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų žinybinio registro kūrimo procedūra.

Įvertinę apyvartinių taršos leidimų skirstymą ir panaudojimą nustatėme, kad Lietuvos Respublikoje panaudojama tik pusė numatytų ATL. Apyvartiniai taršos leidimai naujiems

įrenginiams buvo paskirstyti pagrindiniu kriterijumi laikant anksčiausios paraiškos priėmimo datą, neatsižvelgiant į ATL panaudojimą per ankstesnę laikotarpį ir neužtikrinant skirstymo proceso viešumo.

Taip pat pastebėjome, kad Lietuvoje buvo vėluojama rengti Apyvartinių taršos leidimų pardavimo aukcioną, kuris įvyko tik 2007 m. spalio mėn. Pardavus aukcione ATL anksčiau galėjo būti gauta daugiau pajamų.

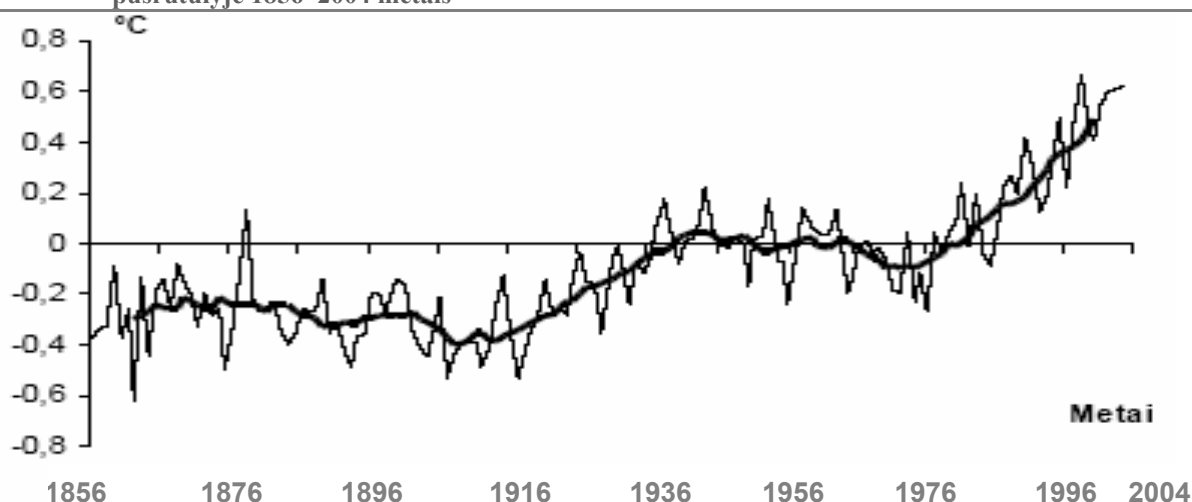
Audito ataskaitoje pateikėme rekomendacijas, kurios, mūsų nuomone, sudaro prielaidas spręsti nustatytas problemas. Lietuvos Respublikos Vyriausybei rekomendavome užtikrinti 1997 m. gruodžio 11 d. Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolo ir 2003 m. spalio 13 d. Europos parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87 reikalavimų perkėlimą į nacionalinę teisę aukštesnės galios teisės aktais ir inicijuoti kitų reikalingų teisės aktų priėmimą.

Aplinkos ministerijai ir Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondui rekomendavome užbaigti Apyvartinių taršos leidimų žinybinio registro kūrimo procedūras, patikslinti rezervo naujiems įrenginiams paskirstymo tvarką ir užtikrinti šio proceso viešumą.

IŽANGA

Sparčiai vystantis pramonei, į atmosferą išmetama vis daugiau šiltnamio efektą sukeliančių dujų (anglies dioksido, metano, azoto ir kt.), turinčių įtakos klimato pokyčiams (1 pav.).

1 pav. Oro temperatūros anomalijų (lyginant su vidutine 1961–1990 metų reikšme) kaita Šiaurės pusrutulyje 1856–2004 metais

Šaltinis – www.am.lt 2007m. Vilniaus universiteto Ekologijos instituto „Klimato kaitos poveikio šalies ekosistemoms, bioįvairovei, vandens ištekliams, žemės ir miškų ūkiui ir žmonių sveikatai įvertinimo studija ir pasekmių švelninimo strateginis planas“

Klimato kaitos dėsniumai vis labiau siejami su žmogaus ūkinės veiklos plėtojimu. Nustatyta, kad plečiama žmogaus ūkinė veikla turi įtakos klimato kaitos tendencijoms, kurios

išryškėja nepaisant veiksnių, atsirandančių dėl Saulės aktyvumo, vulkanų veiklos bei kitų priežasčių. Tarpvyriausybinės Klimato Kaitos Komisijos (angl. IPCC – Intergovernmental Panel on Climate Change) ataskaitoje (2001 m.) pažymima, kad per XX a. oro temperatūra pasaulyje pakilo 0,6°C, o Europoje 0,95°C. Dėl intensyvesnės vandens apytakos ir sustiprėjusios atmosferos cirkuliacijos vidutinėse ir poliarinėse platumose padidėja šilumos kiekis, kyla pasaulio vandenyno lygis, tirpsta kalnų ledynai, mažėja amžinasis išalas, sniego dangos ir jūrų ledų plotai (1 lentelė)¹.

Lietuvos klimato svyravimai siejasi su žemės rutulyje vykstančiais klimato procesais. Dėl klimato kaitos Lietuvoje pradeda nykti kai kurios šiauriniams regionams būdingos augalų ir gyvūnų rūšys, o atsiranda būdingesnės pietinėms teritorijoms, pastebimas ir pelkių ekosistemų nykimas. Mokslininkai prognozuoja, jeigu iki 2100 m. nesumažės išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, vidutinė temperatūra žemėje, palyginti su 1990 m., gali pakilti 5,8°C, o jūros lygis – 88 cm. Dėl šių klimato pasikeitimų didėja stichinių nelaimių skaičius, kurių metu nukenčia žmonės.

1 lentelė. Klimato sistemos pokyčiai per XX amžių

Eil. Nr.	Rodiklis	Pokyčiai
1.	Vidutinė oro temperatūra 1,5 m aukštyje nuo Žemės paviršiaus	Pakilo 0,6±0,2°C. Paskutinis XX a. dešimtmetis buvo pats šilčiausias per pastaruosius 1000 m.
2.	Temperatūros paros amplitudė nuo Žemės paviršiaus	Minimali nakties temperatūra kilo dvigubai greičiau nei maksimali dienos.
3.	Karštų dienų skaičius	Padidėjo
4.	Šaltų dienų skaičius	Sumažėjo
5.	Temperatūra žemutinėje stratosferoje	Dėl ozono sluoksnio nykimo nukrito 1–2°C
6.	Kritulių kiekis sausumoje	Šiaurės pusrutulyje padidėjo 5–10%, tačiau sumažėjo kai kuriuose regionuose (pavyzdžiui, Šiaurės ir Vakarų Afrikoje, Viduržemio jūros regione)
7.	Liūčių skaičius	Išaugo vidutinėse ir arktinėse bei subantarktinėse Šiaurės pusrutulio platumose
8.	Sausros	Tapo dažnesnės, ypač viduriniuose Afrikos ir Azijos rajonuose
9.	Vandenyno lygis	Kilo vidutiniškai po 1–2 mm per metus
10.	Upių ir ežerų užšalimo trukmė	Šiaurės pusrutulyje sutrumpėjo maždaug 2 savaitėmis
11.	Arkties ledų plotai ir storis	Plotai sumažėjo 10–15%, o storis – apie 40%.
12.	Kalnų ledynai	Tirpsta visur – metinis masės balansas neigiamas
13.	Sniego danga	XX a. antroje pusėje sumažėjo apie 10%
14.	Amžinasis išalas	Poliariniuose ir kalnų rajonuose kilo grunto temperatūra, vasarą atitirpsta vis storesnis sluoksnis
15.	El-Ninjo reiškiniai	Lyginant su XIX a., per pastaruosius 30 m. reiškiniai tapo dažnesni, intensyvesni ir ilgesni
16.	Vegetacijos laikotarpio trukmė	Nuo 1960 m. Šiaurės pusrutulyje pailgėjo 4–16 d.

Šaltinis – www.am.lt 2007m. Vilniaus universiteto Ekologijos instituto „Klimato kaitos poveikio šalies ekosistemoms, bioįvairovei, vandens ištekliams, žemės ir miškų ūkiui ir žmonių sveikatai įvertinimo studija ir pasekmių švelninimo strateginis planas“

2003 metais Europos Parlamentas ir Taryba, siekdami sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimus į atmosferą, priėmė direktyvą, nustatančią šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje². 2005 m. vasario mėnesį įsigaliojo Jungtinių Tautų

¹ 2007 m. Vilniaus universiteto Ekologijos instituto „Klimato kaitos poveikio šalies ekosistemoms, bioįvairovei, vandens ištekliams, žemės ir miškų ūkiui ir žmonių sveikatai įvertinimo studija ir pasekmių švelninimo strateginis planas“ (Užsakomasis darbas, atliktas pagal 2006 m. gruodžio 12 d. sutartį tarp Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos ir Vilniaus universiteto Ekologijos instituto“).

² 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87 EB, nustatanti prekybos šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimais sistema Bendrijoje ir iš dalies pakeičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB.

bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolas³ (toliau – Kioto protokolas). Vadovaujantis minėtais dokumentais ES šalyse kuriama ir įgyvendinama sistema, apribojanti anglies dvideginio (CO₂) išmetimus, kurios pagrindinis tikslas – skatinti ekologišką gamybą.

CO₂ susidaro, deginant bet kokią kurą. Jo kiekis priklauso nuo sudeginto kuro kiekio ir rūšies bei nuo gaminamos produkcijos pobūdžio. Didžiausia tarša gaunama deginant mazutą, orimulsiją, akmens anglį ir durpes. Gamtinių dujų tarša šiuo atžvilgiu yra maždaug 30 proc. mažesnė, o atsinaujinantys energijos ištekliai (šiaudai, mediena, kt.) laikomi neutraliu CO₂ atžvilgiu kuru. Skirtingų Lietuvos šilumos gamybos įmonių tarša 1 MWh šilumos pagaminti, pagal 2002 metų statistinius duomenis, svyravo nuo 25 kg CO₂ iki 370 kg CO₂, o vidurkis buvo apie 193 kg CO₂⁴.

Direktyvoje 2003/87 EB nurodyta, kad nė viena nustatytų ūkio šakų įmonė negalės vykdyti veiklos, kurią vykdant išmetamos su ja susijusios šiltnamio efektą sukeliančios dujos, neturėdama atitinkamo kiekio šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų (toliau – ATL). 1 ATL – tai yra leidimas išmesti vieną anglies dioksido ekvivalento toną.

Nuo 2005 m. sausio 1 d. visoje Europos Sąjungos teritorijoje pradėjo veikti prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistema. Šios sistemos tikslas – skatinti ekonomiškai efektyvų išmetamo šiltnamio dujų kiekio mažinimą energijos gamybos ir transformavimo, juodųjų metalų gamybos ir apdirbimo, mineralinių medžiagų apdirbimo bei celiuliozės ir popieriaus gamybos veiklos srityse.

Lietuvoje apyvartinių taršos leidimų paskirstymo, panaudojimo ir prekybos klausimai yra aktualūs ir dažnai tampa valstybės institucijų, formuojančių ir įgyvendinančių valstybės politiką šioje srityje, bei įmonių, vykdančių gamybą, diskusijų tema. Valstybės kontrolė, atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo Audito komiteto siūlymą ir įvertinusi šiltnamio efekto mažinimo svarbą, 2007 metų valstybinio audito programoje numatė atlikti apyvartinių taršos leidimų paskirstymo ir prekybos sistemos vertinimą. Šį auditą 2007 m. liepos 19 d. ir 2007 m. rugsėjo 11 d. pavedimais Nr. P2-20-24 ir Nr. P2-20-24-1 pavesta atlikti vyriausiajam valstybiniam auditoriui Antanui Aliuliui, vyresniesiems valstybiniam auditoriams Broniui Kurkučiui, Tautvydui Lankeliui ir specialistui Mindaugui Valančiui.

Ataskaitoje vartojamų sąvokų ir sutrumpinimų paaiškinimas

Anglies dioksido (CO₂) ekvivalento tona – metrinė anglies dioksido (CO₂) tona arba pagal globalinio šiluminio potencialo reikšmę ekvivalentiškas bet kokių kitų šiltnamio dujų kiekis.

Biomasė – atsinaujinantys organinių medžiagų ištekliai (įskaitant žemės ūkio produktus, jų atliekas, medieną ir jos atliekas, gyvulininkystės atliekas ir kt., išskyrus durpes), kurių anglies dioksido (CO₂) emisijos faktorius yra lygus nuliui.

Emisijos – tai šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimai į atmosferą iš įrenginio šaltinių.

³ 1997 m. gruodžio 11 d. Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolas.

⁴ Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo interneto svetainė. www.laaif.lt

Įrenginys – ūkinės veiklos teritorijoje esantis stacionarusis technikos objektas, kuriame vykdoma viena arba kelios veiklų rūšys, kurios turi ar gali turėti įtakos šiltnamio dujų išmetimui.

Išmetamų teršalų (šiltnamio dujų) sumažinimo vienetas (toliau – TMV) – vienetas, lygus anglies dioksido (CO₂) ekvivalento tonai, skirtas nustatyti Kioto protokolo 6 straipsnyje numatyto Bendro įgyvendinimo (toliau – BI) projekto vykdymo metu sumažintą išmetamų šiltnamio dujų kiekį.

Leidimas išmesti šiltnamio dujas – reikalavimai TIPK (Taršos integruotos prevencijos) leidime arba GIN (Gamtos išteklių naudojimo) leidime, nustatantys sąlygas išmesti šiltnamio dujas iš įrenginio, kuriame vykdoma bent viena Tvarkos aprašo⁵ 1 priede išvardytų veiklų rūši atitinkanti veikla.

Naujas rinkos dalyvis – veiklos vykdytojas, pradedantis naudoti įrenginį, kuriam reikia gauti leidimą išmesti šiltnamio dujas, arba veiklos vykdytojas, kuriam reikia padidinti turimą ATL kiekį dėl to, kad jis išplėtė ir (arba) pakeitė veiklą eksploatuojamame įrenginyje.

Nepriklausomas vertintojas – Lietuvos nacionalinio akreditacijos biuro (toliau – NAB) akredituota įstaiga arba kitos valstybės – ES narės atsakingos institucijos akredituota įstaiga, kuriai suteikta teisė tikrinti išmetamo iš įrenginių šiltnamio dujų kiekio ataskaitas.

Patvirtintas išmetamų šiltnamio dujų sumažinimas – nepriklausomo vertintojo patvirtintas išmetamų šiltnamio dujų kiekio sumažinimas, pasiektas pagal Kioto protokolo 12 straipsnyje numatytą Švarios plėtros mechanizmą (toliau – ŠPM).

Patvirtinto išmetamų šiltnamio dujų sumažinimo vienetas (toliau – PTMV) – vienetas, lygus anglies dioksido (CO₂) ekvivalento tonai, skirtas matuoti patvirtintą išmetamų šiltnamio dujų sumažinimą.

Šiltnamio dujos – Kioto protokolo A priede nurodytos dujos: anglies dioksidas (CO₂), metanas (CH₄), azoto oksidas (N₂O), hidrofluoroangliavandeniliai (HFC_(s)), perfluoroangliavandeniliai (PFC_(s)) ir sieros heksafluoridas (SF₆).

Veiklos vykdytojas arba operatorius – asmuo, kuris naudoja ir (ar) valdo (kontroliuoja) įrenginį bei pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus turi lemiamus ekonominius svertus spręsti įrenginio techninio funkcionavimo klausimus.

AUDITO APIMTIS IR PROCESAS

Audito objektas – Apyvartinių taršos leidimų paskirstymo, panaudojimo ir prekybos sistema Lietuvoje.

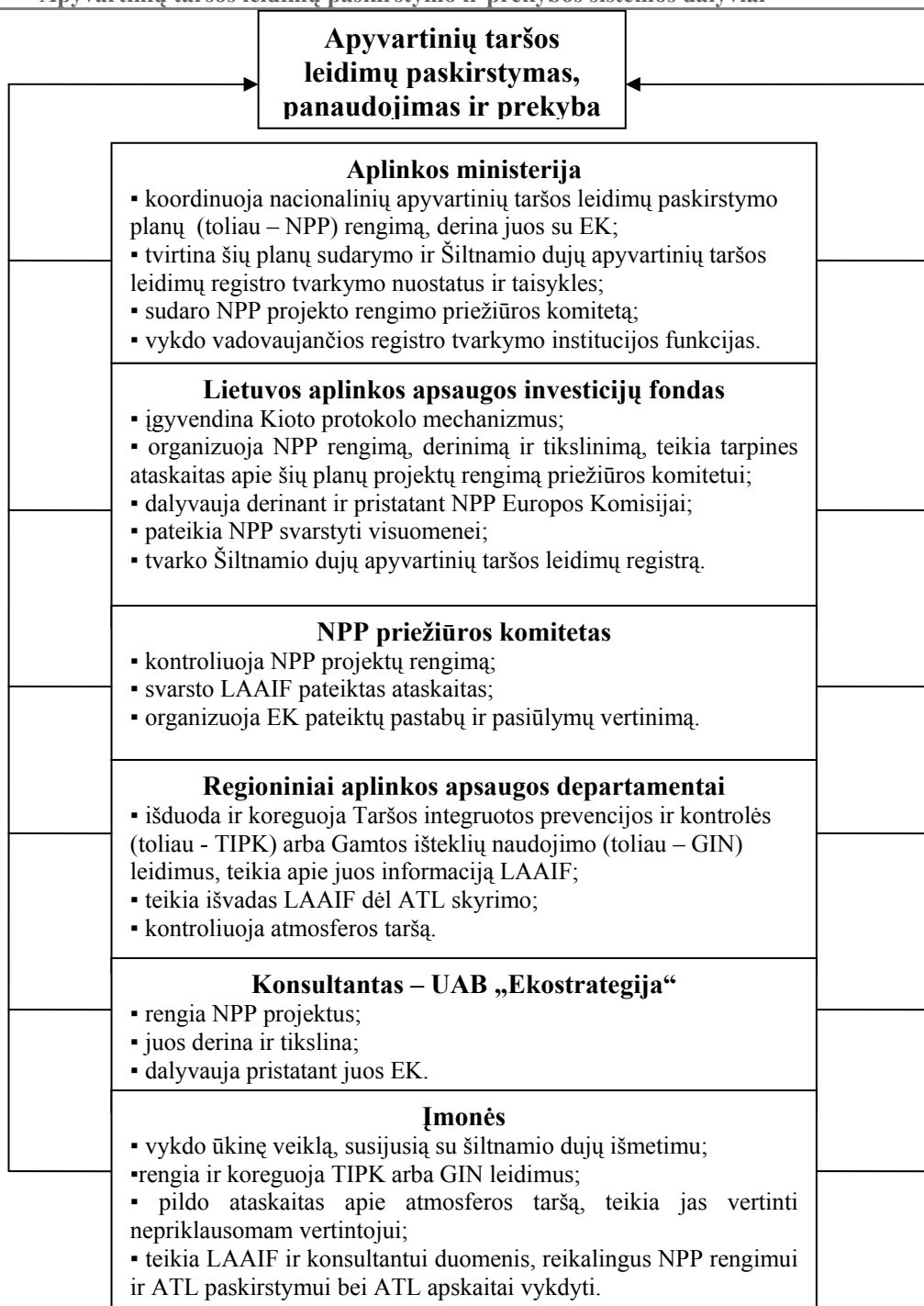
Audito subjektas

Lietuvos apyvartinių taršos leidimų paskirstymo, prekybos ir panaudojimo sistemoje ar šios sistemos valdyme dalyvauja Aplinkos ministerija, Viešoji įstaiga Lietuvos aplinkos apsaugos

⁵ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. balandžio 29 d. įsakymas Nr. D1-231 „Dėl šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų išdavimo ir prekybos jais aprašo patvirtinimo“.

investicijų fondas, Nacionalinio apyvartinių taršos leidimų paskirstymo plano priežiūros komitetas, regioniniai aplinkos apsaugos departamentai ir įmonės (2 pav.).

2 pav. Apyvartinių taršos leidimų paskirstymo ir prekybos sistemos dalyviai

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Pagrindiniu audito subjektu pasirinkome Viešąją įstaigą Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondą (toliau – LAAIF), kuriam Aplinkos ministerija yra pavedusi įgyvendinti Kioto protokolo mechanizmus, organizuoti Nacionalinių apyvartinių taršos leidimų paskirstymo planų

(toliau – NPP) rengimą ir dalyvauti juos derinant su EK, taip pat administruoti Šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų registrą. LAAIF 1996 metais įsteigė Aplinkos ministerija.

Audito tikslas – įvertinti apyvartinių taršos leidimų paskirstymo, panaudojimo ir prekybos sistemos efektyvumą bei nustatyti, ar už parduotus ATL gautos lėšos naudojamos taršai mažinti.

Vertinimo kriterijai

Atsižvelgdami į šio audito tikslą ir klausimus, susijusius su Kioto protokolu ir apyvartinių taršos leidimų skirstymu, panaudojimu ir prekyba jais, visą audito metu surinktą informaciją vertiname pagal šiuos kriterijus:

- 2005–2006 m. panaudotų, perleistų ATL kiekio santykiai ES šalyse ir Lietuvoje (pagal sektorius ir įmones). Perleistų ATL kainų palyginimas;
- Bendrojo vidaus produkto (BVP) kiekio, tenkančio 1 ATL, palyginimas;
- Aukciono būdu parduotų ATL kiekio ir vidutinių pardavimo kainų proporcijos;
- Lėšų, gautų pardavus ATL, panaudojimo taršai mažinti lygis.

Audito procesas

Audito metu susipažinome su apyvartinių taršos leidimų paskirstymą ir prekybą reglamentuojančiais teisės aktais. Nagrinėjome Nacionalinį apyvartinių taršos leidimų paskirstymo planą (toliau – NPP) 2005–2007 m. ir susipažinome su naujojo 2008–2012 m. NPP projektu. Taip pat nagrinėjome ES duomenis apie ATL paskirstymą ir panaudojimą.

Duomenis ir informaciją apie ATL prekybos sistemą rinkome iš:

- Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos, kuri, vykdydama aplinkos valdymą ir valstybinį gamtos išteklių reguliavimą, koordinuoja NPP rengimą, derina juos su EK, tvirtina šių planų rengimo ir Šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų registro nuostatus, sudaro NPP projekto rengimo priežiūros komitetą, vykdo vadovaujančios registro tvarkymo institucijos funkcijas;
- UAB „Ekostrategija“, rengusios 2005–2007 m. ir 2008–2012 m. NPP;
- UAB „Akmenės cementas“ (didelės gamybinės įmonės, išmetančios didelį kiekį teršalų).

Papildomus duomenis ir nuomonę apie ATL paskirstymą, panaudojimą ir prekybą rinkome iš šiuose procesuose dalyvaujančių įmonių, kurių atranką vykdėme, naudodamiesi Apyvartinių taršos leidimų skyrimo ir panaudojimo duomenimis. Atrinkome 26 įmones, kurių įrenginiams buvo skirta daugiausiai ATL. Tolesnei analizei iš šių įmonių pasirinkome septynias: AB „Lietuvos elektrinė“, AB „Šiaulių energija“, AB „Klaipėdos energija“, AB „Panevėžio energija“, UAB „Mažeikių šilumos tinklai“, UAB „Geoterma“, UAB „Utenos šilumos tinklai“. Šių įmonių pasirinkimą lėmė tai, kad pagal Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymą jose galime atlikti valstybinio audito procedūras (Valstybės kontrolė turi teisę audituoti „visų rūšių įmones,

kuriose valstybei ar savivaldybei priklausančios akcijos suteikia ne mažiau kaip 1/2 balsų“). Auditui reikalingus duomenis ir informaciją taip pat gavome iš VĮ „Ignalinos atominė elektrinė“ (gavusios ATL iš rezervo naujiems įrenginiams) ir UAB „Tauragės šilumos tinklai“ (keitusios kuro rūšį).

Iš viso tyrimui atrinkome devynias įmones, t. y. 15 proc. įmonių, gavusių ATL. Apibendrintus atrankos rezultatus pateikiame 1 priede.

ATL paskirstymo, panaudojimo ir prekybos analizei naudojome 2005 ir 2006 m. duomenis.

Atlikdami šį auditą darėme prielaidą, kad visi auditui pateikti dokumentai yra išsamūs ir galutiniai, o dokumentų kopijos tiksliai atitinka originalus.

AUDITO REZULTATAI

Lietuvos Respublikos Seimas 1995 m. vasario 23 d. ratifikavo Jungtinių Tautų Bendrąją klimato kaitos konvenciją, o 2002 m. lapkričio 19 d. ratifikavo šios konvencijos Kioto protokolą⁶. Lietuva, vykdydama Kioto protokolo bei direktyvos 2003/87 reikalavimus, kaip ir Europos Sąjunga, įsipareigojo 2008–2012 m. sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją 8 proc., palyginti su 1990 metais. Minėtos emisijos Lietuvos Respublikoje 1990 m. buvo 54,4 mln. t, o 1998 m. – 23,8 mln. t CO₂ ekvivalento šiltnamio efektą sukeliančių dujų. 2005–2007 m. buvo prognozuoti ir patvirtinti 10–13 mln. t metiniai šiltnamio dujų išmetimai⁷, o metiniai išmetimai 2005 ir 2006 m. sudarė po 6–7 mln. t. Todėl galima teigti, kad Lietuva vykdo pagrindinius Kioto protokolo bei direktyvos 2003/87 reikalavimus (plačiau – šios ataskaitos 1, 2 ir 3 skyriuose).

Kioto protokole yra nustatyti trys jo įgyvendinimo mechanizmai, kuriais šalys gali pasinaudoti, siekdamos vykdyti savo įsipareigojimus mažinti taršą:

- **Bendrojo įgyvendinimo projektai;**
- **Švari plėtra;**
- **Prekyba šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartiniais taršos leidimais.**

Bendro įgyvendinimo projektų mechanizmas. Vykdamas šį mechanizmą, bet kuri iš Kioto protokolo pirmąjį priedą įrašyta šalis gali perduoti kitai šaliai arba iš kitos šalies įsigyti išmetamų teršalų mažinimo vienetus pagal projektus, kuriais siekiama sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimus arba padidinti šių dujų šalinimą. Šis Kioto protokolo 6 straipsnyje numatytas mechanizmas, numatantis galimybę taršos šiltnamio dujomis leidimų 2008–2012 metams perdavimą iš vienos pramoninės šalies kitai pramonei šaliai, įgyvendinant projektus, dėl kurių sumažėja šiltnamio dujų emisijos. Tokiu būdu ūkio subjektai, atlikdami projektus, susijusius su

⁶ 2002 m. lapkričio 19 d. Lietuvos Respublikos įstatymas Nr. IX-1203 Dėl Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolo ratifikavimo.

⁷ Lietuvos nacionalinis apyvartinių taršos leidimų paskirstymo 2005–2007 metų laikotarpiui planas (2004-12-15).

energijos generavimo, perdavimo ir vartojimo efektyvumo didinimu, atsinaujinančių energijos išteklių platesniu panaudojimu, gali padengti dalį investicijų, perduodant taršos leidimus taršos leidimų pirkėjams kitose pramoninėse šalyse. Aplinkos ministerijos duomenimis, mūsų šalyje vykdoma 10 vadinamųjų bendro įgyvendinimo projektų – kitos valstybės investuoja Lietuvoje į technologijas ir priemones šiltnamio dujų išmetimams mažinti (vėjo jėgainių statyba, sąvartynų biodujų panaudojimas ir kt.).

Švarios plėtros mechanizmas. Mechanizmo tikslas – padėti į pirmąjį Kioto protokolo priedą neįrašytoms šalims pasiekti tvarią plėtrą ir prisidėti prie šio protokolo galutinių tikslų, taip pat padėti į pirmąjį priedą įrašytoms šalims laikytis nustatytų įsipareigojimų riboti ir mažinti išmetamus teršalus. Kitaip tariant, tai projektų kitose šalyse dalinis finansavimas, šaliai, finansavusiai projektą įsigyjant papildomas taršos kvotas. Lietuvos įmonės arba institucijos šiuose projektuose gali dalyvauti tik kaip investuotojos, įsigyjant papildomus taršos leidimus.

Prekyba šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartiniais taršos leidimais – tai apyvartinių taršos leidimų pirkimas ir pardavimas, siekiant sumažinti taršą. ES, atsižvelgdama į priimtus įsipareigojimus aplinkosaugos srityje, 2003 m. spalio 13 d. priėmė Direktyvą 2003/87/EB, nustatančią prekybos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartiniais taršos leidimais Europos Bendrijoje tvarką. Direktyvos 31 str. nurodyta, kad valstybės narės ne vėliau kaip iki 2003 m. gruodžio 31 d. turi priimti įstatymus arba kitus teisės aktus, kurie leistų įgyvendinti direktyvos nuostatas.

Lietuva, kaip ir bet kuri kita ES narė, yra įsipareigojusi į nacionalinę teisę perkelti ES direktyvų nuostatas. Tai reiškia, kad valstybė turėjo galimybę pasirinkti būdus ir priemones direktyvos reikalavimams įgyvendinti.

Kioto protokolo, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvų 2003/87/EB bei ją keitusių direktyvų 96/61/EB ir 2004/101/EB reikalavimai į Nacionalinę teisę yra perkelti tik aplinkos ir ūkio ministrų įsakymais.

Dėl bendrojo įgyvendinimo projektų mechanizmo įgyvendinimo Lietuvoje tikslų, principų ir atsakingų institucijų ir mechanizmo įgyvendinimo strateginių kryptių aplinkos ir ūkio ministrai 2004 m. gegužės 19 d. susitarė ir priėmė įsipareigojimus⁸, įgyvendinti tam tikras Konvencijos ir Kioto protokolo priemones.

Bendrojo įgyvendinimo projektų rengimo, vertinimo, projektų vykdymo ir rezultatų tikrinimo tvarką nustato Bendrojo įgyvendinimo projektų vykdymo taisyklės, 2005 m. balandžio

⁸ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2004 m. gegužės 19 d. įsakymas Nr. D1-279/4-193 „Dėl Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolo Bendro įgyvendinimo mechanizmo įgyvendinimo strateginių kryptių patvirtinimo bei tarpinstitucinio funkcijų pasiskirstymo įgyvendinant šį mechanizmą“.

1 d. patvirtintos aplinkos ministro įsakymu⁹ ir 2007 m. spalio 18 įsakymu¹⁰ pakeistos. Šiuose įsakymuose Aplinkos ir Ūkio ministerijos nustatė arba suderino tik joms pavaldžių institucijų pareigas.

Aplinkos ir Ūkio ministerijos nėra įgaliotos nustatyti kitoms ministerijoms ir pastarosioms pavaldžioms institucijoms užduočių, funkcijų ir atsakomybės, todėl Bendrojo įgyvendinimo projektų mechanizmai gali neapimti tokių sričių kaip geležinkelių, krovininis, lengvasis, bei jūrų transportas ir žemės ūkis.

Aplinkos ministras 2004-04-29 įsakymu¹¹ patvirtino šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų išdavimo ir prekybos jais tvarkos aprašą, į kurią perkėlė direktyvoje 2003/87/EB numatytą draudimą veiklos vykdytojams nuo 2005 m. sausio 1d. vykdyti veiklą, jei jos metu išmetamas anglies dioksidas, neturint leidimo išmesti šiltnamio efektą sukeliančias dujas. Apraše numatyta prievolė veiklos vykdytojams atlikti dujų išmetimo stebėseną, parengti ir teikti šiltnamio efektą sukeliančių dujų apskaitos ataskaitas ir kt. Veiklos vykdytojai – juridiniai asmenys, kuriems nuosavybės teise priklauso įrenginiai, yra nepavaldūs Aplinkos ministerijai, jie vykdo savo veiklą įstatymų nustatyta tvarka, todėl naujas svarbias jų vykdomai veiklai sąlygas ar apribojimus turėtų nustatyti įstatymas.

Pastebėjimas

Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas yra pasisakęs, jog subjektinės privačių asmenų teisės ir pareigos turi būti reguliuojamos įstatymų, o ne žemesnių teisės aktų, bei išaiškines, kad „nustatyti esmines ūkinės veiklos sąlygas, draudimus ir ribojimus, darančius esminį poveikį ūkinei veiklai, taip pat įvairias sankcijas už atitinkamus teisės pažeidimus <...> pagal Konstituciją galima tik įstatymu. Taigi tik įstatymu galima nustatyti ir esminį poveikį ūkinei veiklai galinčias daryti ekonominio poveikio priemones, kurios turi būti taikomos, kai nustatyti įpareigojimai yra nevykdomi arba netinkamai vykdomi.“ (2006 m. gegužės 31 d.).

Lietuvos Respublika įsipareigojo vykdyti Kioto protokolo bei Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87/EB reikalavimus, numatančius mažinti šiltnamio dujų išmetimus.

Mūsų nuomone, prieš pradėdant vykdyti minėtus reikalavimus, Lietuvos Respublikos įsipareigojimus į nacionalinę teisę reikėjo perkelti, priimant aukštesnės teisinės galios aktus, pavyzdžiui, Klimato kaitos įstatymą, kuriame turėjo būti numatytos institucijos, dalyvaujančios šiuose procesuose, nustatytos jų funkcijos, valdymo ir institucijų bendradarbiavimo, ATL skirstymo ar baudų taikymo ir lėšų, gautų už parduotus ATL, panaudojimo principai ir kt.

⁹ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. balandžio 1 d. įsakymas Nr. D1-183 „Dėl Kioto protokolo bendro įgyvendinimo projekto vykdymo taisyklių patvirtinimo“.

¹⁰ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. spalio 18 d. įsakymas Nr. D1-529 „Dėl aplinkos ministro 2005 m. balandžio 1 d. įsakymo Nr. D1-183 „Dėl Kioto protokolo bendro įgyvendinimo projekto vykdymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“.

¹¹ Lietuvos Aplinkos ministro 2004 balandžio 29 d. įsakymas Nr. D1-231 „Dėl šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų išdavimo ir prekybos jais aprašo patvirtinimo“

Pastebėjimas

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2006 m. spalio 17 d.¹², patvirtindama 2006–2008 metų programos įgyvendinimo priemones, įpareigojo Aplinkos ministeriją 2007 m. I ketvirtį parengti Lietuvos Respublikos klimato kaitos įstatymo koncepcijos projektą. Šią koncepciją Vyriausybė patvirtino 2008 m. sausio 23 d.

Klimato kaitos įstatymo projektas iki 2007 m. gruodžio 1 d. dar nebuvo parengtas. Dėl užtrukusio įstatymo rengimo gali kilti Kioto protokolo bendrojo įgyvendinimo projektų ir švarios plėtros mechanizmų vykdymo problemų.

1 pavyzdys

Didžioji Britanija įstatymą dėl klimato kaitos priėmė 2006 metais. Jame nustatyti įsipareigojami šiltnamio efektą sukeliančių dujų limitai, numatytas penkerių metų biudžetas šių dujų išmetimui mažinti ir numatyta įsteigti nepriklausomą kontrolės komisiją, kuri kasmet tikrintų padarytą pažangą

1. Apyvartinių taršos leidimų kiekio nustatymas ir paskirstymas pagal sektorius 2005–2007 metams

Kaip minėjome, Kioto protokole yra nustatyti trys jo įgyvendinimo mechanizmai. Mūsų nuomone aktualiausias ir daugiausia visuomenės diskusijų sulaukė prekybos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartiniais taršos leidimais mechanizmas, todėl jo įgyvendinimą analizavome šio audito metu. Pagrindinis prekybos ATL tikslas – mažiausiomis sąnaudomis sumažinti išmetamą į aplinką anglies dioksido kiekį.

ES direktyva 2003/87/EB, nustatanti prekybos šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijomis schemą Bendrijoje, įpareigojo visose šalyse narėse, kurių Nacionaliniai apyvartinių taršos leidimų planai patvirtinti komisijoje, nuo 2005 m. sausio 1 d. pradėti prekybą apyvartiniais taršos leidimais, išduodant joms 2005–2007 m. laikotarpiui nemokamai apyvartinių taršos leidimų plane nustatytą apyvartinių taršos leidimų kiekį.

Kioto protokole ir ES direktyvoje 2003/87/EB numatyta, jog apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje dalyvauja šių sričių įmonės:

- Energetika (įrengimai, kurių nominali galia >20MW);
- Naftos perdirbimas;
- Kokso gamyba;
- Mineralinių medžiagų apdirbimas:
Cemento gamyba (įrenginiai, kurių našumas didesnis nei 50 t/d);
Stiklo gamyba (įrenginiai, kurių našumas didesnis nei 20 t/d);
Keramikos gamyba;
- Celiuliozės, popieriaus, kartono gamyba;

¹² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 16 d. nutarimas Nr. 1020 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“.

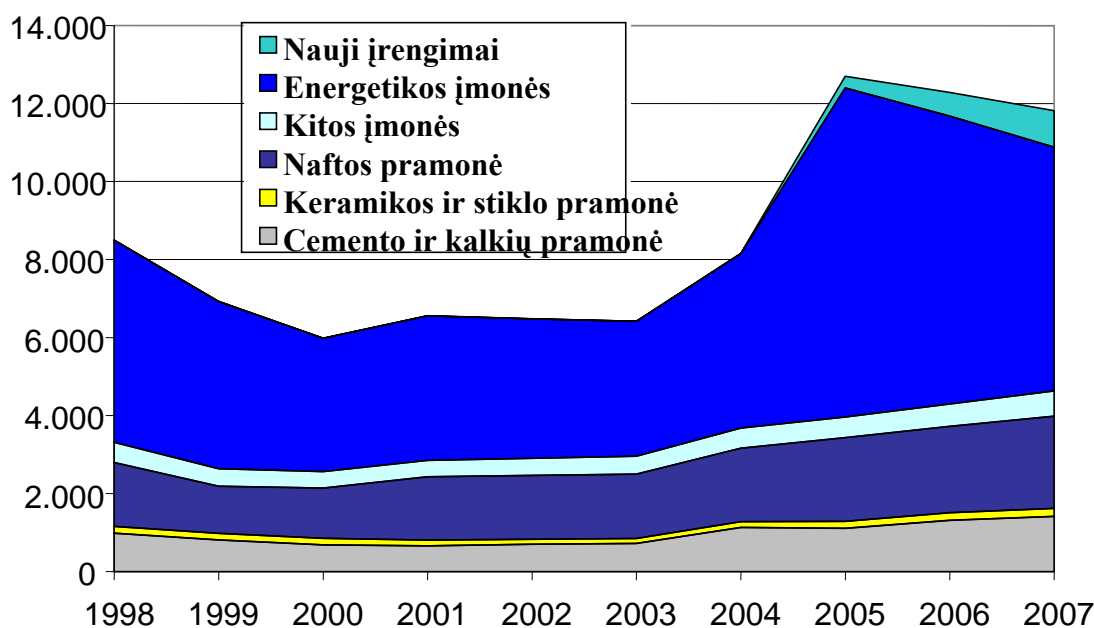
- Metalo ir plieno gamyba.

ES šalims 2005–2007 metais buvo paskirstyta 6 247 667 tūkst. ATL (šaltinis – <http://www.carbonmarketdata.com>).

Lietuvos Respublikos aplinkos ministras 2004 m. gruodžio 27 d. patvirtino nacionalinį apyvartinių taršos leidimų paskirstymo 2005–2007 metams planą¹³, pagal kurį Lietuvoje paskirstyta 36 796 tūkst. ATL. Taigi Lietuvai teko 0,6 proc. viso Europos Sąjungoje paskirstyto ATL kiekio. Nacionalinis paskirstymo planas 2005–2007 metams buvo parengtas ir patvirtintas Europos Komisijos 2004 m. pabaigoje.

Rengiant šį planą, ATL kiekis buvo nustatytas, atsižvelgiant į 1990 m. (54,4 mln. t) ir 1998 m. (23,8 mln. t) CO₂ ekvivalento šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimus. Kadangi 1999–2005 m. laikotarpiu daug įrenginių buvo likviduota, todėl, atlikus perskaičiavimus, buvo gauta 8,5 mln. t CO₂ ekvivalento išmetimų. Dėl 2005 m. I ketvirtyje numatyto Ignalinos atominės elektrinės 1-ojo bloko uždarymo 2005–2007 m. NPP buvo prognozuoti 10–13 mln. t metiniai šiltnamio dujų išmetimai¹⁴, kurių didžioji dalis numatyta iš energetikos įmonių (3 pav).

3 pav. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimai 1998–2007 m.
tūkst. t CO₂

Šaltinis – Lietuvos nacionalinis apyvartinių taršos leidimų paskirstymo 2005–2007 metų laikotarpiui planas.

Atsižvelgiant į prognozuojamą 10–13 mln. t metinę taršą, 2005–2007 m. Nacionaliniame paskirstymo plane numatytas 36 796 tūkst. ATL kiekis, kuris paskirstytas nemokamai įrenginiams

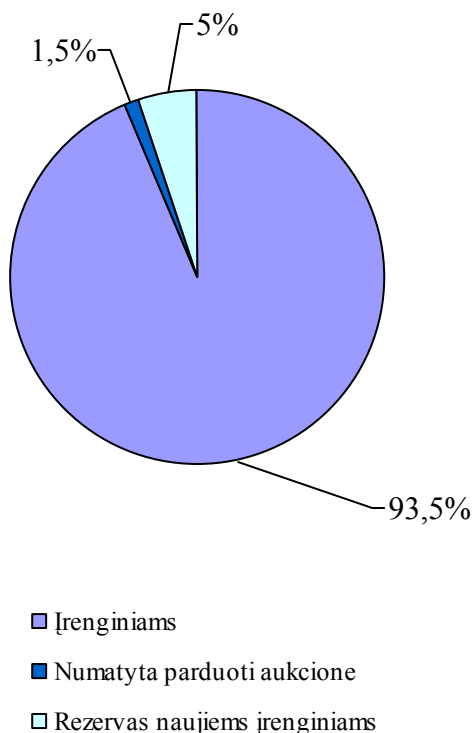
¹³ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. gruodžio 27 d. įsakymas Nr. D1-686 „Dėl nacionalinio apyvartinių taršos leidimų paskirstymo 2005-2007 metams plano patvirtinimo“.

(34 404 tūkst., arba 93,5 proc. visų ATL) ir rezervui naujiems įrenginiams (1 840 tūkst., arba 5 proc. visų ATL) bei 552 tūkst., arba 1,5 proc. visų ATL palikta pardavimui aukcione (4 pav.).

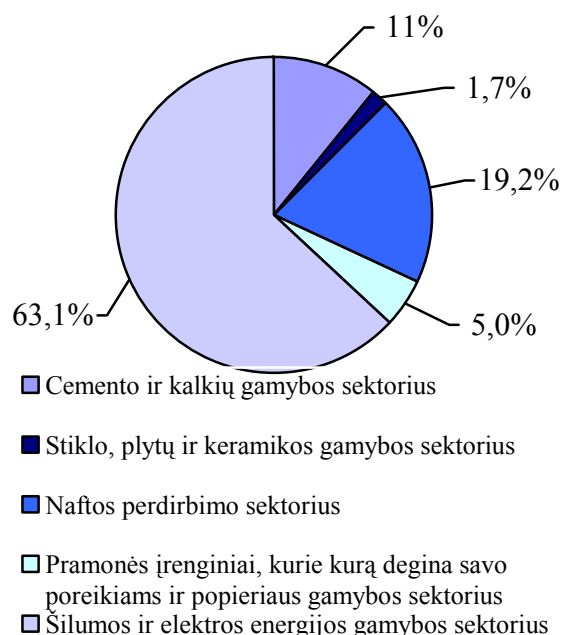
Nacionaliniame paskirstymo plane numatytos ATL kiekio paskirstymo proporcijos atitiko ES reikalavimus, pagal kuriuos bent 95 proc. leidimų šalis turėjo skirti nemokamai ir pardavimui aukcione galėjo numatyti iki 5 proc. viso 2005–2007 metams planuojamo apyvartinių taršos leidimų kiekio (2008–2012 metais tokiu būdu bus galima paskirstyti iki 10 proc. viso kiekio).

Audito metu mes nevertinome procedūrų, kurios, kaip nurodyta Nacionaliniame paskirstymo plane, buvo atliktos vertinant apyvartinių taršos leidimų kiekį ir paskirstant jį pramonės sektoriams, darydami prielaidą, kad šie kiekiai atskiriems sektoriams buvo nustatyti pagrįstai.

4 pav. ATL paskirstymas įrenginiams, aukcionui ir rezervui naujiems įrenginiams

5 pav. Įrenginiams numatytų ATL paskirstymas pagal sektorius

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Lietuvos nacionalinį apyvartinių taršos leidimų paskirstymo 2005–2007 m. planą

Nacionaliniame paskirstymo plane, įvertinus prognozuojamą ekonomikos augimą ir taršos mažinimo techninį potencialą sektoriuose, minėti 34 404 tūkst. ATL buvo paskirstyti 60-čiai veiklos vykdytojų (įmonių), valdančių 93-is įrenginius (5 pav.):

- 3 770 tūkst. ATL – 11,0 proc. cemento ir kalkių gamybos sektoriaus įrenginiams;

¹⁴ Lietuvos nacionalinis apyvartinių taršos leidimų paskirstymo 2005–2007 metų laikotarpiui planas (2004-12-15).

- 570 tūkst. ATL – 1,7 proc. stiklo, plytų ir keramikos gamybos sektoriaus įrenginiams;
- 6 623 tūkst. ATL – 19,2 proc. naftos perdirbimo sektoriaus įrenginiams;
- 1 730 tūkst. ATL – 5,0 proc. pramonės įrenginiams, kurie kurą degina savo poreikiams, ir popieriaus gamybos sektoriuje;
- 21 711 tūkst. ATL – 63,1 proc. šilumos ir elektros gamybos sektoriaus įrenginiams.

Apyvartiniai taršos leidimai buvo paskirstyti pagal tokias proporcijas: 2005 m. – 40 proc., 2006 ir 2007 m. – po 30 proc. viso plane numatyto kiekio.

Pradėjus naudoti apyvartinius taršos leidimus paaiškėjo, kad 2005–2006 m. šiltnamio efektą sukeliančių dujų (CO₂) faktiniai išmetimai yra kur kas mažesni, nei buvo numatyti rengiant NPP (plačiau – šios ataskaitos 3 ir 4 skyriuose).

Pastebėjimas

Rengiant 2005–2007 m. NPP į įrenginių, kuriems CO₂ išmetimui reikalingi ATL sąrašą, buvo įtraukta UAB „Aliejus“ katilinė Vilniuje. Jai buvo skirti 10142 ATL. LAAIF duomenimis, faktiniai UAB „Aliejus“ instaliuoti pajėgumai nesiekė 20 MW, todėl pagal ES direktyvos Nr. 2003/87 1 priedą bendrovė neprivalėjo gauti ATL. UAB „Aliejus“ 2005 ir 2006 m. nedalyvavo ATL apyvartos sistemoje, jos CO₂ išmetimai LAAIF ATL registre neapskaityti. Aplinkos ministras¹⁵ 2007 m. vasario 26 d. sumažino apyvartinių taršos leidimų kiekį, paskirstytą veiklos vykdytojams¹⁶.

2. Pasirengimas įdiegti prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemą

ES teisės aktai, reglamentuojantys prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemą, patį ATL įvardija kaip nematerialų, tik elektronine forma esantį įrašą apie jo valdytojo teisę išmesti į aplinką atitinkamą CO₂ kiekį.

Audito metu išanalizavome, kaip atsakingos valstybės institucijos buvo pasiruošę 2005–2007 m. tvarkyti ATL paskirstymo ir prekybos sistemą ir įdiegti jų registrą. Apyvartinių taršos leidimų valdytojams leidžiama laisvai jais disponuoti, t. y. nemokamai ar kitais būdais įsigytus ATL galima perleisti tretiesiems asmenims, įskaitant kitų ES šalių asmenis. Apyvartinių taršos leidimų registras reikalingas tam, kad būtų fiksuojamos ATL išdavimo, perleidimo, panaikinimo operacijos ir tiksliai vykdoma apskaita.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministras 2005 m. gegužės 16 d. įsakymu¹⁶ pavedė viešajai įstaigai Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondui atlikti Šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų registro tvarkymo įstaigos funkcijas ir nustatė šio registro veiklos pradžią nuo 2005 m. birželio 1 d. Vadovaujanti registro tvarkymo įstaiga yra Aplinkos ministerija, ji turi

¹⁵ LAAIF 2007-01-18 ir 2007-07-03 elektroniniu paštu EK perduota informacija; 2007-01-16 ir 2007-01-19 iš EK elektroniniu paštu gauta informacija.

¹⁶ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. vasario 26 d. įsakymas Nr. D1-122 „Dėl aplinkos ministro 2004 m. gruodžio 27 d. įsakymo Nr. D-686 „Dėl nacionalinio apyvartinių taršos leidimų paskirstymo 2005–2007 metams plano patvirtinimo“ pakeitimo“

užtikrinti, kad registras būtų tvarkomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės registru įstatymu.

LAAIF iki 2005 m. gegužės 23 d. turėjo parengti ir pateikti tvirtinti Šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų registro nuostatus¹⁷. Šiuos nuostatus aplinkos ministras patvirtino 2005 m. birželio 8 d.¹⁸.

Aplinkos ministerija 2005 m. spalio 17 d. gavo EK raštą¹⁹, leidžiantį pradėti ATL registro veiklą. Nacionalinė registro sąskaita, kuri lėmė faktinę registro veiklos pradžią, atidaryta 2005 m. lapkričio 14 d., t. y. daugiau nei penkiais mėnesiais vėliau nei buvo numatyta registro veiklos pradžia.

Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės registru sąrašo duomenų bazėje pateiktoje 2007m. gruodžio 5 d. informacijoje nurodyta, kad Šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų žinybinio registro kūrimo procedūra nėra baigta – priimti registro kūrimo teisės aktai. Kol nebaigta teisės aktuose nustatyta registro kūrimo procedūra, išlieka rizika, kad gali kilti teisminių ginčų dėl registro funkcionavimo ir kaupiamų bei teikiamų duomenų teisingumo.

3. 2005–2006 m. paskirstytų ATL panaudojimas

Kaip minėjome 1 skyriuje, ATL buvo paskirstyti 60-čiai veiklos vykdytojų, valdžiusių 93 įrenginius. Faktiškai ATL paskirstymo sistemoje nuo 2005 m. iki 2007 m. lapkričio mėnesio dalyvavo 65 įmonės, valdžiusios 102 įrenginius.

Įmonės, gavusios joms neatlygintinai skirtus ATL, galėjo:

- panaudoti visus, jei atmosferos tarša CO₂ dujomis atitiko gautą apyvartinių taršos leidimų kiekį;
- jei įmonių valdomi įrengimai atmosferą CO₂ dujomis teršė mažiau, nei gauta apyvartinių taršos leidimų, arba buvo įgyvendintos priemonės, mažinančios taršą, jos galėjo apyvartinių taršos leidimų perteklių parduoti;
- jei tarša buvo didesnė, nei gaunamas apyvartinių taršos leidimų kiekis, trūkstamą apyvartinių taršos leidimų kiekį įmonės galėjo nusipirkti aukcionuose, biržose bei tiesiogiai iš kitų įmonių, turinčių apyvartinių taršos leidimų perteklių (įmonė, negalinti deklaruoti pakankamo kiekio apyvartinių taršos leidimų, turėjo mokėti 40 EUR baudą už kiekvieną toną CO₂ ekvivalento).

¹⁷ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. gegužės 16 d. įsakymas Nr. D1-252 „Dėl šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų registro įsteigimo“.

¹⁸ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. birželio 8 d. įsakymas Nr. D1-252 „Dėl šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų registro nuostatų patvirtinimo“.

Pastebėjimas

Kaip minėjome šios ataskaitos 1 skyriuje, pradėjus naudoti apyvartinius taršos leidimus, paaiškėjo, kad 2005–2006 m. šiltnamio efektą sukeliančių dujų (CO₂) faktiniai išmetimai yra kur kas mažesni negu buvo nustatyti rengiant NPP. Tai sudaro sąlygas įmonėms parduoti joms skirtus ATL ir neįdiegus technologijų, mažinančių CO₂ išmetimus.

Pagal Nacionalinį apyvartinių taršos leidimų paskirstymo 2005–2007 metams planą Lietuvos Respublika kiekvienais metais galėjo panaudoti vidutiniškai po 12 mln. ATL, tačiau 2005 ir 2006 metais panaudojo tik pusę (2 lentelė).

2 lentelė. Apyvartinių taršos leidimų (ATL) paskirstymas ir panaudojimas

ATL paskirstymo būdas	Paskirstyta pagal 2005–2007 m. NAP				Panaudota ATL 2005–2007 m.			
	Iš viso	2005 m.	2006 m.	2007 m.	Iš viso	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Paskirstyta įmonėms	34394402	13499398	10576697	10318307	13120780	6603869	6516911	Nėra duomenų
Numatyta parduoti aukcione	551825	0	0	551825	551825	0	0	551825 (Parduota)
Rezervas naujiems įrenginiams	1839815	0	822775	1017040	1840672 (Paskirstyta)	0	822775 (Paskirstyta)	1017897 (Paskirstyta)
Iš viso	36786042	13499398	11399472	11887172	13120780	6603869	6516911	Nėra duomenų

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal LAAIF duomenis

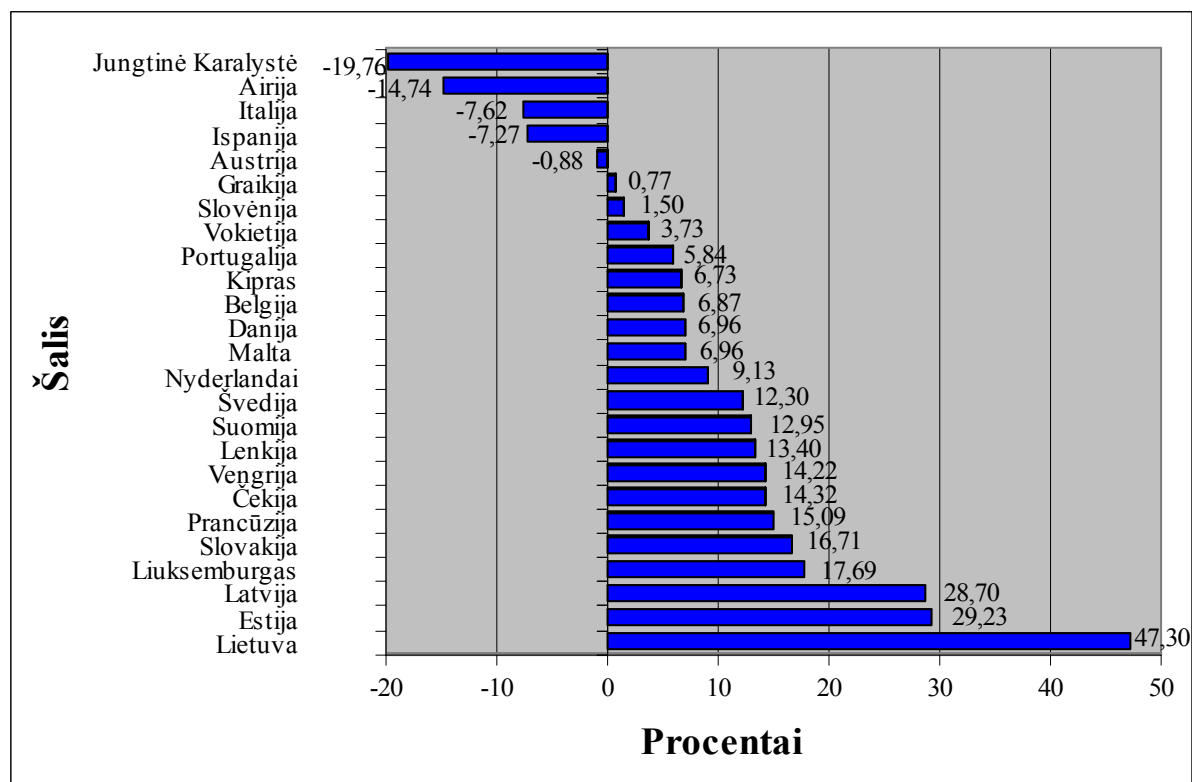
Pagal 2005–2007 m. Nacionalinį paskirstymo planą Lietuvos Respublika galėjo 2005 ir 2006 metais panaudoti 24,9 mln. ATL, tačiau panaudojo 13,1 mln. ATL (52,7 proc., tuo tarpu ES šalyse vidutiniškai buvo panaudota 97.1 proc. visų ATL (2 priedas ir 6 pav.).

Lietuvos įmonės 2005–2006 m. nepanaudojo 47,3 proc. joms skirtų ATL, iš kurių 69 proc. įmonės pardavė kitoms ES įmonėms, kurioms jų trūko. Tokia situacija susiklostė dėl to, kad uždarius Ignalinos AE pirmąjį bloką, ypač stabiliai dirbo antrasis Ignalinos AE blokas, o jo remonto laikotarpis buvo trumpas, todėl šiluminėse elektrinėse generuojamas elektros energijos kiekis nedidėjo taip sparčiai, kaip buvo prognozuota 2005–2007 metų laikotarpiu.

Be to, 2005 metais pakilus importuojamų gamtinių dujų ir naftos kainoms, buvo naudingiau importuoti elektros energiją, nei ją gaminti šiluminėse elektrinėse, todėl 2005 metais padidėjo elektros energijos importas iš Rusijos ir Estijos. Taigi Ignalinos AE pirmojo bloko uždarymas nepadarė tokios didelės įtakos taršos iš šiluminių elektrinių augimui, kaip buvo planuojama, derinant apyvartinių taršos leidimų planą 2005–2007 metams, o Lietuvos šiluminės elektrinės dalį savo kaštų padengė, pardavusios nepanaudotus apyvartinius taršos leidimus.

¹⁹ Europos Komisijos 2005 m. spalio 6 d. raštas DG ENV/C.2/IB/sg/D(05)20115.

6 pav. ATL trūkumas (-) arba perteklius (+) 2005–2006 metais, proc.

Šaltinis - Valstybės kontrolė, prieiga per internetą <http://www.carbonmarketdata.com>

Daugumai Lietuvos įmonių nepanaudojus visų joms skirtų ATL ir atsiradus galimybei gauti papildomas pajamas, susiformavo įmonių požiūris į prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistema, kaip į savotišką Europos Sąjungos paramos formą, bet ne į įpareigojimą mažinti taršą (2 pavyzdys).

2 pavyzdys

Lietuvoje 2005 metais tik 3 įrenginiai iš 93 (AB „Palemono keramika“, AB „Klaipėdos energija“ ir UAB „Plungės šilumos tinklai“) į atmosferą išmetė daugiau CO₂ nei gavo apyvartinių taršos leidimų, o 2005–2006 m. tik AB „Palemono keramika“ viršijo numatytus CO₂ išmetimus.

Norėdami nustatyti ATL panaudojimo efektyvumą analizavome Bendrojo vidaus produkto (BVP) kiekį, tenkantį vienam apyvartiniam taršos leidimui. 2005 metais šis kiekis buvo 3122,6 EUR, o 2006 metais – 3643,8 EUR, t. y. padidėjo 17 proc. Tai rodo, kad didėja BVP dalis, tenkanti vienam ATL, ir intensyvėja ATL panaudojimas (3 priedas).

Pastebėjimas

Vidutinis BVP kiekis, tenkantis vienam ATL, Lietuvoje 2005–2006 metais buvo didesnis nei Estijoje, Lenkijoje, Čekijoje, Slovakijoje, tačiau mažesnis nei Latvijoje, Portugalijoje, Prancūzijoje, Suomijoje, Švedijoje ir kitose ES šalyse, jis nesiekia ES vidurkio. Lietuvoje 2005 metais tik trys įrenginiai, o 2005–2006 m. tik vienas įrenginys viršijo CO₂ išmetimus.

Įmonės, vykdančios veiklą be pakankamo kiekio ATL, 2005–2007 metais už kiekvieną perteklinę išmesto anglies dioksido ekvivalento toną turi mokėti 40 EUR baudą, o 2008–2012 metais – 100 EUR baudą.

2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87/EB² ir jos pakeitimų 16 straipsnis, numatęs minėtas baudas, įpareigojo valstybes nares iki 2003 m. gruodžio 31 d. parengti baudų taikymo taisykles ir pateikti jas Europos Komisijai.

Audito metu nustatėme, kad Aplinkos ministerija tokių taisyklių neparengė ir nepateikė jų Europos Komisijai.

Baudų už perteklinę šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją, numatytų minėtoje direktyvoje, taikyti Lietuvos įmonėms bus neįmanoma, nes:

1. Nuostata, draudžianti vykdyti veiklą, neturint pakankamo kiekio ATL, neregamentuota įstatymu.

2. Lietuvos Administracinių teisės pažeidimų kodekso 51²¹ straipsnyje numatytos baudos fiziniams asmenims už prekybos leidimais tvarkos ir šiltnamio dujų išmetimo apskaitos pažeidimus, šiltnamio dujų ataskaitų nepateikimą, Nacionaliniame apyvartinių taršos leidimų paskirstymo plane nustatyto leidžiamo išmesti į aplinką šiltnamio dujų kiekio viršijimą. Šiame straipsnyje numatytos baudos nepriklauso nuo viršyto šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio, t.y. neatitinka direktyvos 2003/87/EB reikalavimų.

3. Aplinkos ministerija neparengė ir nepatvirtino Baudų už perteklinę šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją taikymo taisyklių.

4. Apyvartinių taršos leidimų rezervo paskirstymas, panaudojimas ir jų pardavimas aukcione

4.1. Apyvartinių taršos leidimų rezervo naujiems įrenginiams paskirstymas ir panaudojimas

Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2007/87/EB III priede numatyta, kad nacionaliniuose apyvartinių taršos leidimų paskirstymo planuose turi būti informacija apie tai, kaip nauji rinkos dalyviai galėtų pradėti dalyvauti Bendrijos sistemoje. Aplinkos ministras, perkeldamas

minėtas direktyvos nuostatas į nacionalinę teisę, 2004 m. balandžio 29 d. nustatė, kad sudaromuose nacionaliniuose paskirstymo planuose turi būti numatytas rezervas naujiems įrenginiams²⁰.

Nacionaliniame ATL paskirstymo plane 2005–2007 metams naujiems įrenginiams buvo paliktas 1840,0 tūkst. ATL rezervas²¹. Šis rezervas buvo paskirstytas, vadovaujantis Aplinkos ministro patvirtintomis taisyklėmis²², numatančiomis, kad ATL naujiems įrenginiams suteikiami:

- veiklos vykdytojui, kurio paraiškos priėmimo regioniniuose aplinkos apsaugos departamentuose data yra anksčiausia;
- jei prašomas paskirti ATL skaičius viršija rezerve esantį ATL kiekio likutį, paskirstomi tik turimi rezerve ATL;
- jei kelių veiklos vykdytojų paraiškos buvo priimtos tą pačią dieną, o rezerve esančių ATL jiems neužtenka, ATL iš rezervo minėtiems veiklos vykdytojams skiriama proporcingai prašomam ATL kiekiui;
- jei skiriamas ATL skaičius yra mažesnis, negu veiklos vykdytojo paraiškoje nurodytas ATL kiekis; skiriamas ATL kiekis paskirstomas atskiriems kalendoriniams metams taip, kad pirmaisiais metais veiklos vykdytojas gautų maksimalų galimą ATL skaičių.

Pagal minėtas taisykles ATL grąžinami į rezervą, kai:

- įrenginiui išduotas Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (TIPK) arba Gamtos išteklių naudojimo (GIN) leidimas yra panaikinamas;
- TIPK arba GIN leidimas koreguojamas, panaikinant leidimą išmesti šiltnamio dujas.

Vadovaujantis aplinkos ministro įsakymais nustatyta tvarka^{23,24} 1 840,0 tūkst. ATL rezervas buvo paskirstytas 14 įmonių šešiolikai įrenginių, iš jų:

²⁰ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. balandžio 29 d. įsakymas Nr. DI-231 „Dėl šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų išdavimo ir prekybos jais tvarkos aprašo patvirtinimo“.

²¹ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. gruodžio 27 d. įsakymas Nr. D1-686 „Dėl nacionalinio apyvartinių taršos leidimų paskirstymo 2005-2007 metams plano patvirtinimo“.

²² Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. sausio 13 d. įsakymas Nr. D1-18 „Dėl Apyvartinių taršos leidimų rezervo naujiems įrenginiams paskirstymo ir apyvartinių taršos leidimų iš nutraukiančių veiklą įrenginių perdavimo į apyvartinių taršos leidimų rezervą naujiems įrenginiams taisyklių patvirtinimo“.

²³ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 8 d. įsakymas Nr. D1-245 „Dėl apyvartinių taršos leidimų rezervo naujiems įrenginiams paskirstymo ir apyvartinių taršos leidimų iš nutraukiančių veiklą įrenginių perdavimo į apyvartinių taršos leidimų rezervą naujiems įrenginiams taisyklių patvirtinimo“.

²⁴ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. sausio 13 d. įsakymas Nr. D1-18 „Dėl Apyvartinių taršos leidimų rezervo naujiems įrenginiams paskirstymo ir apyvartinių taršos leidimų iš nutraukiančių veiklą įrenginių perdavimo į apyvartinių taršos leidimų rezervą naujiems įrenginiams taisyklių patvirtinimo“.

Įrenginiams, kurie pradėti eksploatuoti po 2005 m. sausio 1 d. ir kurie nebuvo numatyti 2005–2007 m. Nacionaliniame paskirstymo plane – 1412,5 tūkst. ATL (3 lentelė).

3 lentelė. Apyvartinių taršos leidimų (ATL) naujiems įrenginiams, pradėjusiems veiklą po 2005 m. sausio 1 d., paskirstymas ir panaudojimas

Eil. Nr.	Veiklos vykdytojas ir įrenginys	Skirta ATL 2005-2007 m. pagal NPP	Skirta ATL NĮ		Išmetimai (Panaudoti ATL)	
			2006 m.	2007 m.	2005 m.	2006 m.
1.	Valstybės įmonė „Ignalinos atominė elektrinė“ – katilinė, dyzelinė elektros stotis	0	289900	289900	0	10088
2.	UAB „Gargždų plytų gamykla“ – katilinė	0	53970	23130	0	0
3.	UAB „Ukmergės energija“ – termofikacinė elektrinė TE-1	0	68063	68062	0	0
4.	UAB „Prienu energija Trakų padalinys“ – Trakų katilinė	0	26712	11448	0	1751
5.	UAB „Prienu energija Trakų padalinys“ – Lentvario katilinė	0	26838	11502	0	1105
6.	UAB „Prienu energija“ – Prienu katilinė Nr. 2	0	26460	11340	0	0
7.	AB „Pagirių šiltnamiai“ – katilinė	0	299040	128160	0	30012
8.	UAB „Akmenės energija“ – Žalgirio katilinė			24600	0	671
9.	AB „Panevėžio energija“ – TE			53350	0	
Iš viso		0	790983	621492	0	43627

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Aplinkos ministerijos ir LAAIF duomenis

Kaip matyti iš 3 lentelės duomenų, devyniems įrenginiams, kurie pradėjo veiklą po 2005 m. sausio 1 d. ir nebuvo įtraukti į Nacionalinį paskirstymo planą, 2006–2007 m. buvo paskirstyta 1 412,5 tūkst. ATL iš naujų įrenginių rezervo, iš jų 2006 metams – 791 tūkst. ATL, 2007 metams – 621,4 tūkst. ATL. 2006 m. šios įmonės panaudojo 43,6 tūkst. arba 3,1 proc. visų joms skirtų ATL.

Iš 3 lentelės duomenų matyti, kaip atskiros įmonės panaudojo papildomai gautus apyvartinius taršos leidimus:

- daugiausia – 579,8 tūkst., arba 41,0 proc., ATL gavusi VĮ „Ignalinos atominė elektrinė“ 2006 m. panaudojo tik 10,1 tūkst. arba 1,7 proc. ATL. Iki 2007 m. lapkričio mėnesio likusių 569,7 tūkst. ATL nebuvo panaudojusi ar pardavusi.

- 427,2 tūkst. ATL arba 30,3 proc., gavo AB „Pagirių šiltnamiai“. Bendrovė 2006 m. panaudojo 30,0 tūkst. ATL.

Tai rodo, kad įmonių paraiškos papildomai skirti taršos leidimus nebuvo pakankamai pagrįstos. Regioniniai aplinkos apsaugos departamentai, kuriems įmonės teikė paraiškas, taip pat tinkamai neįvertino jų pagrįstumo.

▪ Įrenginiams, veikusiems iki 2005 m. sausio 1 d. ir numatytiems 2005–2007 m. Nacionaliniame paskirstymo plane bei padidinusiems jų nominalią galią arba panaudojimo pajėgumus – 427,5 tūkst. ATL (4 lentelė).

4 lentelė. Apyvartinių taršos leidimų (ATL) rezervo naujiems įrenginiams, pradėjusiems veiklą iki 2005m. sausio 1 d. paskirstymas ir panaudojimas

Eil. Nr.	Veiklos vykdytojas ir įrenginys	Skirta ATL 2005-2007 m. pagal NPP	Skirta ATL NĮ		Išmetimai (Panaudoti ATL)	
			2006m.	2007 m.	2005 m.	2006m.
1.	AB „Achema“ – katilinė ir amoniako cecho paleidimo katilinė	606455	0	298200 44725	125537	166878
2.	AB „Šiaulių energija“ – Šiaulių pietinė katilinė	411750	11250	11250	110881	113795
3.	UAB „Litekso filialas Druskininkų šiluma“ – Druskininkų pramonės katilinė	96209	0	5625	30209	31382
4.	UAB „ARVI cukrus“ – katilinė	74792	20000	10000	14751	10566
5.	UAB „Plungės šilumos tinklai“ – Plungės katilinė Nr.1	6254	0	16800	6938	3433
6.	UAB „Utenos šilumos tinklai“ – Utenos RK	135000	542	542	20129	17766
7.	UAB „Tauragės keramika“ – keraminės produkcijos degimo krosnys	20314	0	8558	3082	1658
Iš viso		1350774	31792	395700	311527	345478

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Aplinkos ministerijos ir LAAIF duomenis

Pagal 4 lentelėje pateiktus duomenis, septyniems įrenginiams, kurie pradėjo veiklą iki 2005 m. sausio 1 d. pagal 2005–2007 m. Nacionalinį paskirstymo planą buvo paskirstyta 1 350,7 tūkst. ATL. Nors 2005 m. šiuose įrenginiuose buvo panaudota 311,5 tūkst., arba 23,1 proc., skirtų ATL, tačiau neatsižvelgiant į jų panaudojimo lygį 2006–2007 m. laikotarpiui jiems papildomai iš rezervo skirta dar 427,5 tūkst. ATL.

Iš viso šiems septyniems įrenginiams buvo skirta 1 778,3 tūkst. ATL, iš kurių 2005–2006 m. panaudota 657,0 tūkst., arba 48,6 proc. visų ATL.

Palyginus 2005–2006 metais įmonių išmestą CO₂ kiekį su gautų ATL kiekiu, tik UAB „Plungės šilumos tinklai“ trūko apyvartinių taršos leidimų.

ATL skirstymo naujiems įrenginiams analizė rodo, kad pagrindiniu kriterijumi, skiriant papildomus ATL, buvo pasirinkta anksčiausia paraiškos priėmimo data, neatsižvelgiant į ATL panaudojimą per ankstesnį laikotarpį. Tai patvirtina mūsų nuomonę, kad įmonės turėjo galimybę gauti ATL ne gamybai plėtoti, o papildomoms pajamoms uždirbti, nes 14 įmonių panaudojo tik 22,0 proc. visų joms skirtų ATL.

Aplinkos ministro 2005 m. sausio 13 įsakymo²⁵ 3 punkte numatyta, kad apie ATL rezervo naujiems įrenginiams skirstymą turi būti paskelbta „Valstybės žinių“ Informaciniuose pranešimuose ir tai padaryti pavesta LAAIF. 2006–2007 metais AB „Achema“, UAB „Plungės šilumos tinklai“, UAB „Utenos šilumos tinklai“, UAB „Akmenės energija“, AB „Panevėžio energija“ ir UAB „Tauragės keramika“ 149,8 tūkst. ATL buvo paskirstyta apie tai nepaskelbus šiame leidinyje (5 lentelė).

5 lentelė. ATL paskirstymas iš rezervo naujiems įrenginiams 2006–2007 metais, nepaskelbus „Valstybės žinių“ Informaciniuose pranešimuose

Eil. Nr.	Pareiškos priėmimo data	Veiklos vykdytojas	Įrenginio pavadinimas	Skirta ATL	
				2006 metams	2007 metams
1.	2006-10-03	UAB „Plungės šilumos tinklai“	Plungės katilinė Nr.1,	8400	8400
2.	2006-10-20	UAB „Utenos šilumos tinklai“	Utenos RK,	542	542
3.	2006-11-15	UAB „Akmenės energija“	Žalgirio katilinė	12300	12300
4.	2006-11-29	AB „Panevėžio energija“	Panevėžio TE	-	53350
5.	2006-12-05	UAB „Tauragės keramika“	Keraminės produkcijos deginimo krosnys	-	8558
6.	2007-01-04	AB „Achema“	Energijos gamybos cecho katilinė	-	45430
Iš viso				21242	128580
Šaltinis–Valstybės kontrolė					

Tai, kad ši informacija nebuvo paskelbta teisės akto nustatyta tvarka, leidžia daryti prielaidą, kad visas ATL rezervo paskirstymo procesas nebuvo pakankamai viešas.

4.2. Apyvartinių taršos leidimų pardavimo aukcionų organizavimas

2005-2007 metams patvirtintame Nacionaliniame paskirstymo plane numatyta aukciono būdu perleisti 552 tūkst., arba 1,5 proc. visų ATL. Rengiant NPP buvo numatyta²⁶, kad pajamos, gautos už aukciono būdu perleistus ATL, bus skiriamos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos administravimo išlaidoms apmokėti.

Aplinkos ministras 2004 m. balandžio 29 d. LAAIF pavedė²⁷ iki 2004 m. gruodžio 10 d. parengti ir pateikti tvirtinimui Apyvartinių taršos leidimų perleidimo aukciono būdu taisyklių projektą.

Šį aukciono taisyklių projektą LAAIF parengė tik 2006 m. vasario 11 d., t.y. vėluodamas daugiau nei pusantrų metų. Norime pastebėti, kad ministras šio taisyklių projekto nepatvirtino, o

²⁵ Lietuvos aplinkos ministro 2006 m. sausio 13 d. įsakymas Nr. D1-18 „Dėl Apyvartinių taršos leidimų rezervo naujiems įrenginiams paskirstymo ir apyvartinių taršos leidimų iš nutraukiančių veiklą įrenginių perdavimo į apyvartinių taršos leidimų rezervą naujiems įrenginiams taisyklių patvirtinimo“.

²⁶ ES Direktyvos 2003/87/ES, ATL paskirstymo gairės.

²⁷ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. balandžio 29 d. įsakymas Nr.D1-231 „Dėl šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų išdavimo ir prekybos jais tvarkos aprašo patvirtinimo“.

priėmė naują sprendimą rengti taisyklių aprašą, kurį patvirtino 2007 m. liepos 12 d. įsakymu²⁸. Taigi, dokumentai reglamentuojantys ATL aukcionų rengimą ir vykdymą buvo rengiami daugiau negu tris metus.

Pastebėjimas

ATL aukciono taisyklių projektą rengė Advokatų kontora, su kuria LAAIF buvo sudaręs teisinių paslaugų sutartis. LAAIF advokatų kontorai 2005–2006 metais už projekto rengimo paslaugas sumokėjo 24,5 tūkst. Lt. Audito metu nustatėme, kad LAAIF direktorius nepaskyrė asmens, atsakingo už taisyklių projekto rengimą ir jų priėmimą. Atliktos paslaugos buvo priimamos pagal suteiktų paslaugų ataskaitą, kurioje nurodoma paslaugų atlikimo data, paslaugų pavadinimas ir laiko sąnaudos, tačiau nekalbama apie paslaugų kokybę. Manome, kad, kai teisinės paslaugos priimamos nepateikiant atliktų paslaugų turinio elektroniniu paštu arba raštu ir jų kokybės nevertinant atsakingam darbuotojui, negalima visiškai užtikrinti paslaugų kokybės ir jų atlikimo laiku ir kokybiškai.

Aplinkos ministras iki 2007 m. spalio 31 d. pavedė LAAIF organizuoti ATL pardavimo aukcioną ir nurodė jo metu gautas lėšas iki 2008 m. kovo 31 d. pervesti Aplinkos apsaugos rėmimo programai. Aukcionas buvo organizuotas 2007 m. spalio 10d. Aukciono metu parduota 552 tūkst. ATL po 0,06 EUR ir gauta 23,2 tūkst. EUR, arba 80,0 tūkst. Lt, pajamų. Vadovaudamasis minėtu įsakymu LAAIF, atskaičiavęs iš gautų pajamų išlaidas, patirtas 2007 metais organizuojant ATL aukcioną, planuoja Aplinkos apsaugos rėmimo programai pervesti 64,5 tūkst. Lt.

ATL pardavimas aukcionuose 2006–2007 metais buvo organizuotas keturiose Europos Sąjungos šalyse: Airijoje, Danijoje, Vengrijoje ir Lietuvoje (6 lentelė).

6 lentelė. ATL pardavimas aukcionuose 2006–2007 m.

Šalis	Pardavimo data	Parduota, tūkst. ATL	Vidutinė ATL pardavimo kaina, EUR
Danija	2006-02 ...	3300,0	0,90-2,20
Airija	2006-12	963,0	6,87
Vengrija	2006-12-11	1197,0	7,42
Vengrija	2007-03-26	1177,5	0,88
Lietuva	2007-10-10	552,0	0,06
8 Lietuvos įmonių 1 ATL pardavimo rezultatai	2006–2007-11-15	5014	6,81

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal <http://www.climatechangeCorp.com>

Kaip matyti iš 6 lentelės duomenų, parduotų aukcione apyvartinių taršos leidimų kaina yra kur kas mažesnė, lyginant su vidutine kaina, kurią gavo aštuonios Lietuvos įmonės, pardavusios leidimus anksčiau.

Išanalizavę ATL pardavimo aukcionuose tvarkos rengimo ir aukcionų organizavimo eigą galime teigti, kad Aplinkos ministerija nepakankamai kontroliavo ir neužtikrino, kad LAAIF laiku ir kokybiškai parengtų ATL pardavimo aukcionuose taisyklių projektą. Jeigu taisyklės būtų parengtos iki 2006 m., o ATL pardavimas aukcione būtų įvykęs ne 2007 m. spalio mėnesį, o

²⁸ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007m. liepos 12 d. įsakymas Nr. D1-397 „Dėl apyvartinių taršos leidimų aukciono sąlygų aprašo patvirtinimo“.

panašiu laiku, kaip Airijoje, Danijoje ar Vengrijoje, tai ATL aukcione galėjo būti parduoti didesnėmis kainomis ir gauta daugiau pajamų.

5. Lėšų, gautų už parduotus apyvartinius taršos leidimus, panaudojimas

ATL išdavimą reglamentuoja viešosios teisės aktai, sandoriams su jais galioja civilinės teisės normos. Apskritai galimybės prekiauti apyvartiniais taršos leidimais yra plačios, nes jais prekiauti gali tiek juridiniai, tiek fiziniai asmenys, tiek teršėjai, tiek tarpininkai. ES subjektai tarpusavyje bei su trečiųjų valstybių subjektais gali laisvai jais keistis: juos parduoti ir pirkti. Svarbiausia, kad kiekvienų metų pabaigoje kiekvienas teršėjas galėtų pateikti tiek leidimų, kiek jo įrenginiai išmetė į atmosferą šiltnamio efektą sukeliančių dujų.

Apyvartiniai taršos leidimai apskaitos požiūriu yra laikomi nematerialiuoju turtu, kuris identifikuojamas kaip nepiniginis turtas, neturintis fizinio pavidalo²⁹.

ATL kaina sandoriuose priklauso nuo pasiūlos ir paklausos santykio. Šis santykis panašiai kaip ir akcijų biržose, priklauso nuo daugelio ekonominių, politinių ir gamtos faktorių. ATL kainai turi įtakos: naudojamo kuro rūšis, jo kaina, oro temperatūros svyravimai, šaltojo periodo trukmė, ES plėtra ir net apyvartinių taršos leidimų registrų veiklos pradžia (3 pavyzdys). Kaip minėjome, šis registras Lietuvoje pradėjo veikti 2005 m. lapkričio mėnesį, tik jam pradėjus veikti įmonės galėjo atidaryti ATL sąskaitas ir prekiauti jais.

3 pavyzdys

ATL kaina rinkoje 2005 metų pradžioje buvo apie 7 EUR, liepos mėnesio pradžioje pasiekusi 30 EUR, antrojoje mėnesio pusėje pradėjo mažėti ir iki metų pabaigos nukrito iki 20 – 24 EUR, o 2007 m. lapkričio mėnesį buvo apie 0,08 EUR.

Kadangi Lietuvos įmonės ATL prekiauja bendroje ES šalių rinkoje, todėl kainų kitimo tendencijos šalyje ir ES sutampa.

Norėdami nustatyti, kaip naudojamos įmonių pajamos, gautos už parduotus ATL, paprašėme LAAIF pateikti duomenis apie šias lėšas ir jų panaudojimą. LAAIF, kuris yra atsakingas už apyvartinių taršos leidimų registro tvarkymą, nurodė, kad duomenų apie įmonių pajamas (išlaidas), gautas (patirtas) prekiaujant ATL, neturi. LAAIF atsakingi darbuotojai paaiškino, kad įmonės jiems neteikia informacijos apie pajamas, gautas prekiaujant ATL, nes laiko jas konfidencialiomis.

Norėdami sužinoti, ar įmonės už parduotus ATL gautas lėšas, panaudoja taršai mažinti, surinkome informaciją iš devynių įmonių, kurioms pagal 2005–2007 m. NPP buvo paskirstyta

²⁹ 38-asis tarptautinis apskaitos standartas „Nematerialusis turtas“ ir 13-asis verslo apskaitos standartas „Nematerialusis turtas“

10 328,5 tūkst. ATL, t. y. 28,1 proc. visų ATL. Šios įmonės 2005–2006 m. panaudojo 2 671 tūkst. ATL (25,9 proc.) ir iki 2007 m. lapkričio 15 d., aštuonios iš jų, pardavė 5 014 tūkst. ATL (48,9 proc.). Vidutinė vieno ATL pardavimo kaina buvo 24 Lt. ATL pardavusios įmonės gavo 117 933 tūkst. Lt pajamų (7 lentelė).

Įmonės nurodė, kad lėšas, gautas už parduotus ATL, panaudojo:

- priemonėms, susijusioms su taršos mažinimu, – 14 584 tūkst. Lt;
- kitoms išlaidoms apmokėti (apyvartinių lėšų papildymui, šilumos tiekimo nuostolių apmokėjimui, rezervinio kuro pirkimui, naujų vartotojų pajungimui ir pan.) – 18 461 tūkst. L.
- dar yra laikoma įmonių sąskaitose arba terminuotų indėlių sąskaitose – 84 888 tūkst. Lt.

4 pavyzdys

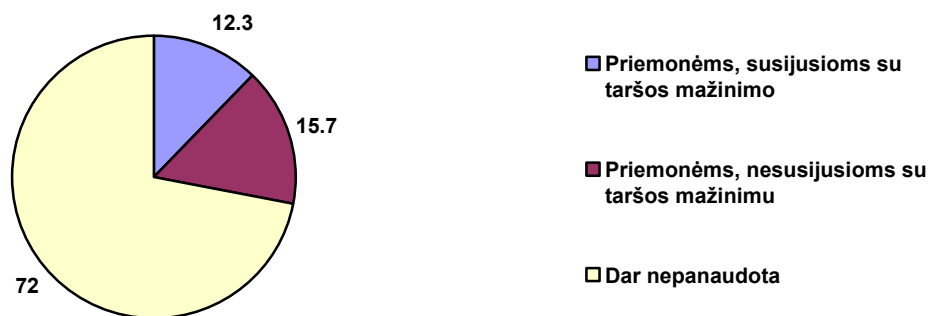
AB „Lietuvos elektrinė“ ir UAB „Utenos šilumos tinklai“ 48368 tūkst. Lt lėšų, gautų už ATL pardavimą, laikė terminuotuose indėliuose ir uždirbo 234,7 tūkst. Lt

7 lentelė. 2005–2007 m. parduoti ATL ir gautų pajamų panaudojimas įmonėse

Įmonės pavadinimas	Parduota		Vidutinė 1 ATL pardavimo kaina, Lt	Lėšų panaudojimas, tūkst. Lt		Nepanaudotų lėšų likutis, tūkst. Lt
	Kiekis, tūkst. ATL	Pajamos, tūkst. Lt		Investicijoms, mažinančioms taršą, ir ATL pardavimo išlaidoms apmokėti	Kitoms reikmėms	
AB „Lietuvos elektrinė“	4650	92365	20	653	9982	81730
VĮ „Ignalinos atominė elektrinė“	Nepardavė	-	-	-	-	-
AB „Šiaulių energija“	30	2645	88	406	2081	158
AB „Klaipėdos energija“	40	3881	97	3881	0	0
AB „Panevėžio energija“	85	7597	89	3907	3690	0
UAB „Mažeikių šilumos tinklai“	90	2689	30	2689	0	0
UAB „Tauragės šilumos tinklai“	42	2974	71	2974	0	0
UAB „Utenos šilumos tinklai“	44	3940	90	37	903	3000
UAB „Geoterma“	33	1842	56	37	1805	0
Iš viso	5014	117933	24	14584	18461	84888

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal įmonių pateiktus duomenis

7. Pav. Pajamų už parduotus ATL panaudojimas aštuoniose įmonėse

Kaip matyti iš 7 pav., minėtos aštuonios įmonės priemonėms, susijusioms su taršos mažinimu, panaudojo tik 12,3 proc. pajamų, gautų pardavus ATL, o likusių 72,0 proc. pajamų iki 2007 m. gruodžio 1 d. dar nebuvo panaudojusios. Norime atkreipti dėmesį, kad 15,7 proc., arba 18 461 tūkst. Lt pajamų buvo panaudota priemonėms, nesusijusioms su taršos mažinimu (5 pavyzdys):

5 Pavyzdys

AB „Lietuvos elektrinė“ 9 982 tūkst. Lt panaudojo apyvartinių lėšų papildymui; AB „Šiaulių energija“ kitiems tikslams panaudojo 2 081,4 tūkst. Lt iš jų: 1 140,4 tūkst. Lt – rezerviniam kurui pirkti, 600 tūkst. Lt – mobiliai kilnojama katilinei įsigyti ir 341 tūkst. Lt – naujiems vartotojams prijungti; AB „Panevėžio energija“ 3 690 tūkst. Lt – 2006 m. pagrindinės veiklos nuostoliams apmokėti.

Tai leidžia daryti prielaidą, kad ir kitos ATL pardavusios įmonės panašią dalį pajamų galėjo panaudoti priemonėms, neturėjusioms įtakos taršos mažėjimui. Reikia pastebėti, kad teisės aktai nenustato įmonių pajamų, gautų pardavus ATL, panaudojimo pobūdžio. Išlieka rizika, kad kol nenustatytas pajamų, gautų pardavus ATL, panaudojimo tikslas, visos likusios pajamos gali būti panaudotos ne taršai mažinti.

Mūsų nuomone, kurią patvirtina ir Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija³⁰, įmonių pajamos, gautos už parduotus apyvartinius leidimus, turėtų būti nukreipiamos finansuoti priemonės, mažinančias šiltnamio dujų išmetimus arba šilumos nuostolius.

Nuostatos, kad lėšos, gautos už parduotus nepanaudotus ATL, turėtų būti panaudotos atmosferos taršai mažinti, yra numatytos Jungtinių Tautų Bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokole, Jungtinių Tautų Bendrosios klimato kaitos konvencijoje, 2003 m. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2003/87/EB, nustatančioje šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje ir ją iš dalies keičiančioje Europos Parlamento ir Tarybos 2004 m. spalio 27 d. direktyvoje 2004/101/EB. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos teisės aktuose nėra nuostatų, įpareigojančių lėšas, gautas pardavus ATL, naudoti atmosferos taršai mažinti.

Nors prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistema mūsų šalyje pradėjo veikti 2005 metais, teisinis šios sistemos reglamentavimas nebuvo pakankamas: ne įstatymai, bet mažesnės galios teisės aktai nustatė reikalavimą riboti šiltnamio dujų išmetimą, pareigą turėti leidimus šioms dujoms išmesti į atmosferą, t. y. apyvartinius taršos leidimus, ir teisę prekiauti jais rinkoje. Todėl nebuvo kontroliuojama, kokiems tikslams įmonės panaudojo gautas pajamas už parduotus ATL ir neužtikrinta, kad šios lėšos būtų skirtos šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijoms mažinti.

6. ATL kiekio nustatymas ir paskirstymas 2008–2012 metams

Lietuvos Respublika 2006 m. liepos 17 d. pateikė Europos Komisijai Nacionalinį apyvartinių taršos leidimų paskirstymo planą naujam 2008–2012 metų laikotarpiui. Šiame plane Lietuva nurodė bendrą metinį 16,6 mln. tonų CO₂ ekvivalento leidimų kiekį.

Europos Bendrijų Komisijos 2006 m. lapkričio 29 d. sprendime konstatuota³¹, kad „EK Klimato kaitos komitetas, išnagrinėjęs ATL planą, paragino Komisiją visus nacionalinius planus vertinti nuosekliai, aiškiai ir griežtai. Šiame kontekste Klimato kaitos komitetas pabrėžė, kad vertinant antrojo laikotarpio (2008–2012 m.) ATL planą svarbu remtis patikrintais 2005 m. išmetamųjų teršalų duomenimis. Komitetas išreiškė susirūpinimą, kad siūlomas ATL kiekis beveik du kartus viršija 2005 m. patikrintą išmetamųjų teršalų kiekį ir paragino Komisiją atidžiai patikrinti, kad įrenginiams nebūtų skirta daugiau ATL, nei reikia...“.

Minėtu sprendimu EK bendrą prašomą metinį 16,6 mln. tonų CO₂ ekvivalento leidimų kiekį Lietuvai sumažino 7,8 mln. tonų, palikdama 8,8 mln., t. y. beveik 35 proc. daugiau negu Lietuva panaudojo 2006 m., tačiau dvigubai mažiau negu prašė. Todėl Lietuvos Respublikos institucijos jau susidūrė su ATL paskirstymo įmonėms problema.

Ignalinos atominės elektrinės uždarymas dar labiau komplikuoja ATL paskirstymą. Jeigu Ignalinos AE antrasis blokas bus sustabdytas iki 2010 m., kaip numatyta Nacionalinėje energetikos strategijoje, Lietuva be papildomų priemonių, taip pat su tuo susijusių papildomų išlaidų negalės įgyvendinti Europos Bendrijų Komisijos 2006 m. lapkričio 29 d. sprendimo reikalavimų.

Lietuva 2007 m. balandžio 18 d. pakartotinai kreipėsi į EK, prašydama nustatyti didesnę metinį (11,0 mln.) ATL kiekį. Europos Bendrijų Komisija 2007 m. liepos 13 d. priėmė sprendimą³²

³⁰ Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2006 m. liepos 4 d. raštas Nr. R2-872 „Dėl šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų panaudojimo“.

³¹ Europos Bendrijų Komisijos 2006m. lapkričio 29 d. sprendimas „Dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų nacionalinio paskirstymo plano, apie kurį Lietuva pranešė pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB“.

³² Europos Bendrijų Komisijos 2007 m. liepos 13 d. sprendimas „Dėl pagal Komisijos sprendimo C/2006/5613 (galutinis) dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų nacionalinio paskirstymo plano, apie kurį Lietuva pranešė pagal Europos

nekeisti anksčiau nustatyto 8,8 mln. ATL kiekio, motyvuodama tuo, kad ATL kiekio padidinimas neatitinka išmetamųjų teršalų mažinimo veiklos potencialo.

2007 m. rugsėjo 25 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Europos teisės departamentas kreipėsi į Europos Bendrijų teisumą, palaikydamas Slovakijos Respublikos ieškinį ir prašydamas panaikinti anksčiau minėtų Europos Bendrijos sprendimų nuostatas dėl ATL kiekio 2007–2012 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybė pritarė šiam kreipimuisi³³.

Aplinkos ir ūkio ministrai 2007 m. lapkričio 19 d. patvirtino³⁴ 2008–2012 m. NPP ir paskirstė ATL įmonėms.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Išvados

1. Lietuvos Respublika vykdo Jungtinių Tautų Bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolo bei Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87 reikalavimus, nes šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos Lietuvos Respublikoje 1990 m. buvo 54,4 mln. t, 1998 m. – 23,8 mln. t, 2005–2007 m. buvo patvirtinti 10–13 mln. t metiniai šiltnamio dujų išmetimai, o faktiniai vidutiniai metiniai išmetimai 2005 ir 2006 m. sudarė 6–7 mln. t (1 ir 3 dalis).

2. Jungtinių Tautų Bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolo, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87 bei ją keitusių direktyvų 96/61 ir 2004/101 reikalavimai į nacionalinę teisę yra perkelti aplinkos ir ūkio ministrų įsakymais. Aplinkos ir Ūkio ministerijos nėra įgaliotos nustatyti kitoms ministerijoms ir ūkio subjektams užduočių, funkcijų ir atsakomybės (Audito rezultatai, 10-13 psl.).

3. Lietuvos Respublikos įstatymuose nenustatyta, kurios valstybinės institucijos yra atsakingos už 1997 m. gruodžio 11 d. Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolo ir 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87 reikalavimų įgyvendinimą, taip pat nenustatytos ir nepaskirstytos šių institucijų funkcijos ir atsakomybė, jų bendradarbiavimo tvarka (Audito rezultatai, 10-13 psl.).

4. Nacionaliniame apyvartinių taršos leidimų paskirstymo plane numatyto 36 796 tūkst. ATL kiekio paskirstymo proporcijos atitiko ES reikalavimus, pagal kuriuos bent

Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/87/EB 3 straipsnio 3 dalį Lietuvos pateikto šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų nacionalinio plano pakeitimo“.

³³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. spalio mėn. 15 d. rezoliucija „Dėl įstojimo į bylą Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teisme“.

95 proc. leidimų šalys turėjo skirti nemokamai ir pardavimui aukcione galėjo numatyti iki 5 proc. viso 2005–2007 metams planuojamo apyvartinių taršos leidimų kiekio (1 dalis).

5. Lietuvos Respublika 2005 ir 2006 metais galėjo panaudoti 24,9 mln. ATL, tačiau panaudojo 13,1 mln. ATL (52,7 proc). Tuo tarpu ES šalyse vidutiniškai buvo panaudota – 97,1 proc. visų ATL. Daugumai Lietuvos įmonių nepanaudojant visų joms skirtų ATL, susiformavo įmonių požiūris į prekybą apyvartiniais taršos leidimais, kaip į savotišką Europos Sąjungos paramos formą, bet ne į įpareigojimą mažinti taršą (1 ir 3 dalis).

6. Nacionalinė registro sąskaita, kuri lėmė faktinę Šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų registro veiklos pradžią, atidaryta 2005 m. lapkričio 14 d., t. y. daugiau kaip penkiais mėnesiais vėliau nei buvo numatyta registro veiklos pradžia. Šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų žinybinio registro kūrimo procedūra, numatyta Lietuvos Respublikos valstybės registru įstatyme, nebaigta (2 dalis).

7. ATL rezervas naujiems įrenginiams buvo skirstomas pagrindiniu kriterijumi laikant anksčiausios paraiškos priėmimo datą ir neatsižvelgiant į ATL panaudojimą per ankstesnį laikotarpį. Informacija apie 149,8 tūkst. ATL skyrimą 2006–2007 metams nebuvo paskelbta „Valstybės žinių“ Informaciniuose pranešimuose. Todėl galima rizika, kad papildomi ATL galėjo būti skiriami nepagrįstai ir neužtikrinant viešumo (4.1 dalis).

8. Apyvartinių taršos leidimų pardavimo aukcionas įvyko tik 2007 m. spalio mėn., nors, vadovaujantis aplinkos ministro 2004 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. D1-231 „Dėl šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų išdavimo ir prekybos jais tvarkos aprašo patvirtinimo“, aukcionui turėjo būti pradėta ruošti 2004 m. balandžio mėnesį. Aukcione 552 tūkst. ATL parduota po 0,06 EUR ir gauta 23,2 tūkst. EUR, arba 80,0 tūkst. Lt, pajamų. Jeigu ATL pardavimas aukcione būtų įvykęs anksčiau t. y. 2006 m., kaip kitose šalyse, tai ATL aukcione galėjo būti parduoti didesnėmis kainomis ir gauta daugiau pajamų (4.2 dalis).

9. Neperkėlus Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87 reikalavimų į Lietuvos Respublikos įstatymus ir nepatvirtinus baudų taikymo taisyklių nėra pagrindo taikyti baudų, numatytų šios direktyvos Nr. 2003/87 16 straipsnyje (Audito rezultatai, 10-13 psl.).

10. Lietuvos Respublikos valstybinės institucijos, atsakingos už apyvartinių taršos leidimų paskirstymo ir prekybos sistemą, neturi informacijos apie įmonių pajamas, gautas pardavus ATL, ir šių pajamų panaudojimą. Teisės aktai nereglamentuoja pajamų, gautų pardavus ATL, panaudojimo, todėl yra rizika, kad pajamos gautos pardavus ATL gali būti nepanaudotos taršai mažinti (5 dalis).

³⁴ Lietuvos Respublikos aplinkos ir ūkio ministrų 2007-11-19 įsakymas Nr.D1-609/4-477 „Dėl nacionalinio apyvartinių taršos leidimų paskirstymo 2008-2012 metams plano patvirtinimo“

Rekomendacijos

Lietuvos Respublikos Vyriausybei:

1. Siekiant įgyvendinti 1997 m. gruodžio 11 d. Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolo ir 2003 m. spalio 13 d. Europos parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87 reikalavimų vykdymą, užtikrinti jų perkėlimą į nacionalinę teisę aukštesnės galios teisės aktais.

2. Inicijuoti teisės aktų priėmimą, reglamentuojant:

2.1. ATL skirstymo ir naudojimo sistemoje dalyvaujančių valstybės institucijų ir ūkio subjektų funkcijas bei atsiskaitymą už ATL paskirstymą, panaudojimą ir pardavimą.

2.2. Kioto protokolo mechanizmų vykdymą, apyvartinių taršos leidimų paskirstymą ir lėšų, gautų už parduotus ATL, panaudojimą, užtikrinant šiltnamio efekto mažinimą.

Aplinkos ministerijai ir Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondui:

1. Užbaigti Šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų žinybinio registro kūrimo procedūrą.

2. Patikslinti ATL rezervo naujiems įrenginiams paskirstymo tvarką ir užtikrinti šio proceso viešumą.

2-ojo audito departamento direktorė

Zita Valatkienė

2-ojo audito departamento
vyriausiasis valstybinis auditorius

Antanas Aliulis

Valstybinio audito ataskaitos kopijos pateiktos:

Lietuvos Respublikos Seimo audito komitetui, 1 egz.

Lietuvos Respublikos Vyriausybei, 1 egz.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai, 1 egz.

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Apyvartinių taršos leidimų paskirstymo ir prekybos sistemos vertinimas“
1 priedas

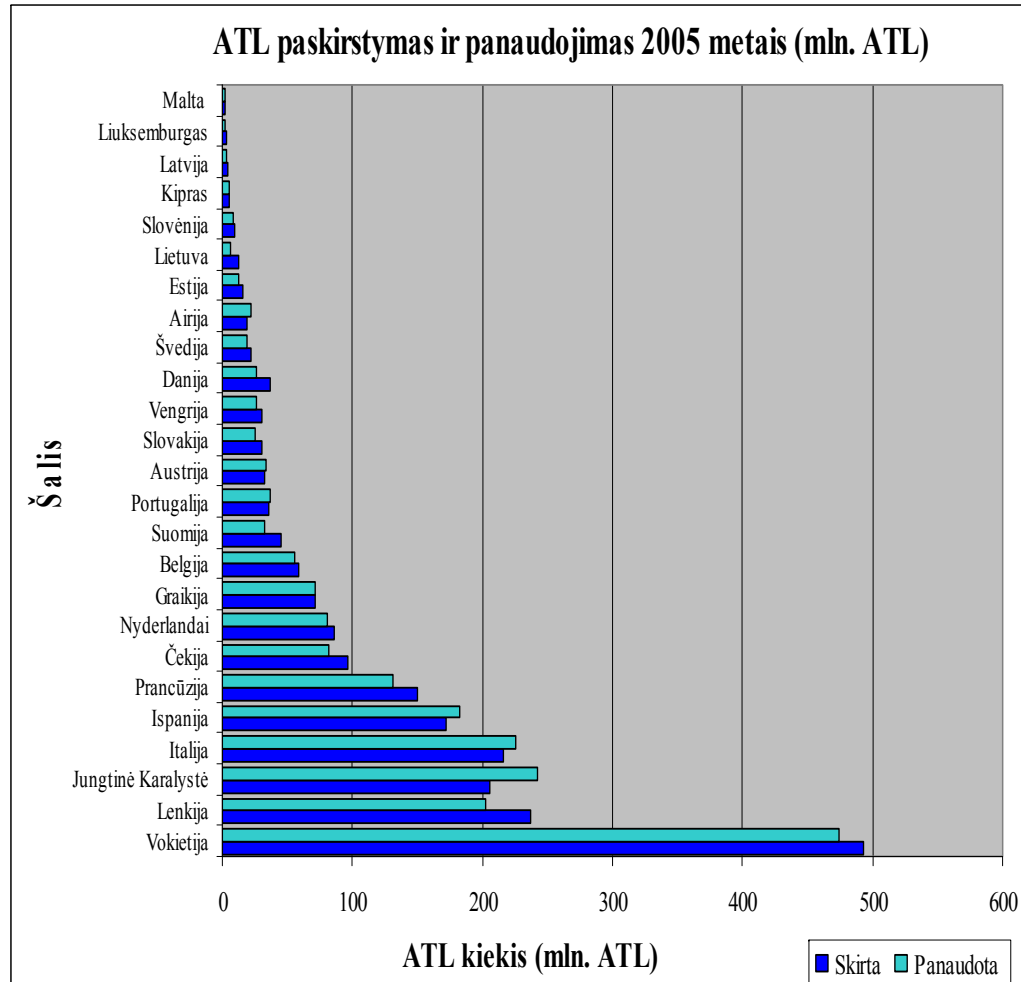
Veiklos vykdytojų atrankos rezultatai pagal ATL skyrimą, panaudojimą, nepanaudojimą ir pardavimą

Įmonė	Įrenginys	Atrankos rezultatai (vieta) pagal:				Siūlymai
		Skirtus ATL	Panaudotus ATL	Nepanaudotus ATL	Parduotus ATL	
AB Lietuvos elektrinė	Lietuvos elektrinė	1	3	1	2	Atrinkta duomenims gauti
AB „Mažeikių nafta“	Naftos perdirbimo gamykla	2	1	4	–	Atrinkta duomenims surinkti (jei sutiks teikti duomenis)
UAB „Vilniaus energija“	Vilniaus elektrinė Nr. 3 (E-3)	3	5	2	3	Neatrinkta
AB „Akmenės cementas“	Katilinė, cemento gamybos krosnys	4	2	6	5	Atrinkta duomenims surinkti
AB „Mažeikių elektrinė“	Mažeikių elektrinė	5	7	3	1	Naujame plane sujungta su AB „Mažeikių nafta“
UAB „Kauno termofikacijos elektrinė“	Kauno elektrinė	6	4	5	4	Neteikia duomenų
UAB „Vilniaus energija“	Vilniaus elektrinė Nr. 2 (E-2)	7	6	10	7	Neatrinkta
AB „Achema“	Katilinė ir amoniako cecho paleidimo katilinė	8	8	9	–	Neatrinkta
AB „Naujasis kalcitas“	Kalkių gamybos krosnys	9	13	7	10	Neatrinkta (kapitalo struktūra)
AB „Šiaulių energija“	Šiaulių pietinė katilinė	10	9	16	24	Atrinkta duomenims surinkti
AB „Klaipėdos energija“	Elektrinė	11	10	32	22	Atrinkta duomenims surinkti
UAB „Litekso“ filialas „Alytaus energija“	Alytaus RK	12	11	13	19	Neatrinkta
AB „Klaipėdos energija“	Klaipėdos rajoninė katilinė	13	12	25	57	Atrinkta duomenims surinkti
AB „Panevėžio energija“	Panevėžio RK-1	14	14	23	11	Atrinkta duomenims surinkti
AB „Kauno energija“	Petrašiūnų elektrinė	15	34	8	13	Neatrinkta
AB „Panevėžio stiklas“	Stiklo lydymo krosnys	16	23	12	8	Neatrinkta
AB „Panevėžio energija“	Panevėžio RK-2	17	15	34	33	Atrinkta duomenims surinkti
UAB „Mažeikių šilumos tinklai“	Mažeikių katilinė	18	22	14	12	Atrinkta duomenims surinkti
UAB „Geoterma“	Klaipėdos geoterminė jėgainė	19	17	21	30	Atrinkta duomenims surinkti
AB „Grigiškės“	Katilinė	20	16	37	35	Neatrinkta
AB „Ekranas“	Stiklo lydymo krosnys	21	24	15	16	Neatrinkta

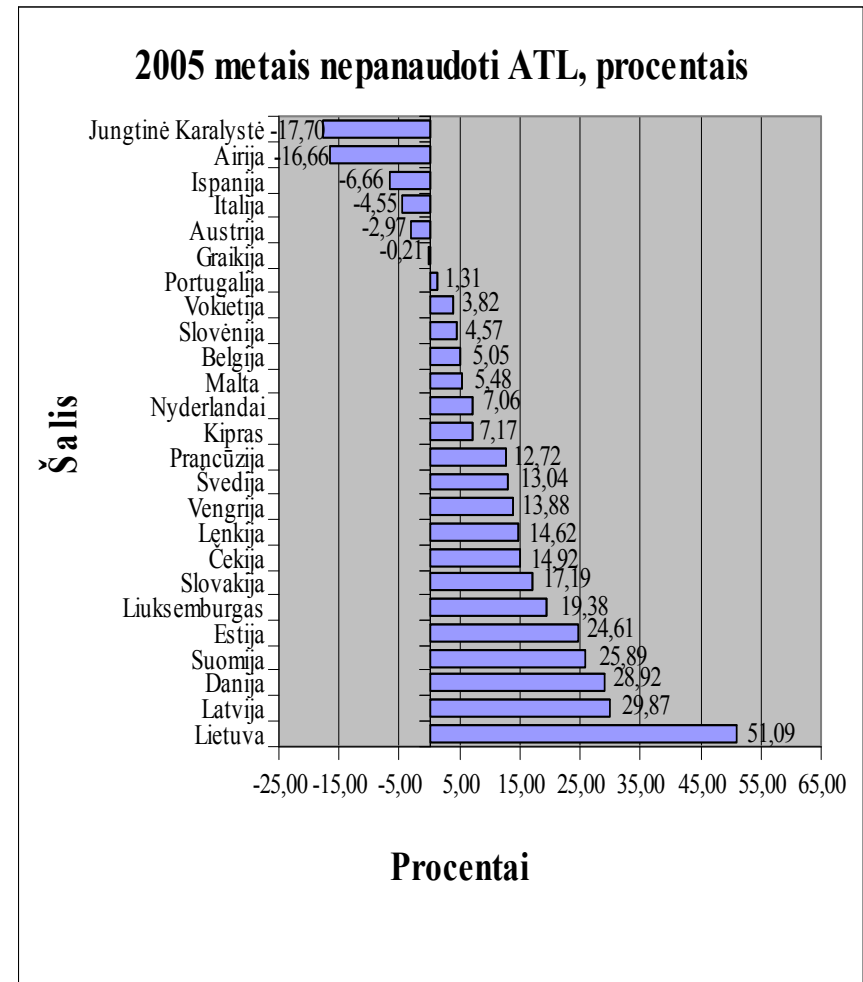
Įmonė	Įrenginys	Atrankos rezultatai (vieta) pagal:				Sūlymai
		Skirtus ATL	Panaudotus ATL	Nepanaudotus ATL	Parduotus ATL	
UAB „Vilniaus energija“	Vilniaus RK-8	22	69	11	17	Neatrinkta
UAB „Litekso“ filialas „Marijampolės šiluma“	Marijampolės RK	23	18	29	32	Neatrinkta
UAB „Utenos šilumos tinklai“	Utenos RK	24	28	18	20	Atrinkta duomenims surinkti
AB „Danisco sugar“ „Kėdainiai“	Katilinė, išspaudų džiovykla	25	26	26	125	
AB „Jonavos šilumos tinklai“	Jonavos RK	26	20	56	98	Neatrinkta
AB „Panevėžio energija“	Rokiškio RK	27	39	22	29	Atrinkta duomenims surinkti
UAB „Ukmergės energija“	Klaipėdos katilinė Nr. 7	28	19	71	9	Neatrinkta
UAB „Litekso“ filialas „Druskininkų šiluma“	Druskininkų pramonės katilinė	29	21	72	47	Neatrinkta
AB „Danisco sugar Panevėžys“ Kuršėnų padalinys	Katilinė	30	91	17	123	Neatrinkta
VĮ „Ignalinos atominė elektrinė“	Katilinė	-	-	-	-	Atrinkta pagal naujai technikai skirtus ATL
UAB „Tauragės šilumos tinklai“	Beržės rajoninė katilinė	-	-	-	-	Atrinkta pagal kitus kriterijus

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal LAAIF duomenis

1 pav. ATL paskirstymas ir panaudojimas 2005 metais

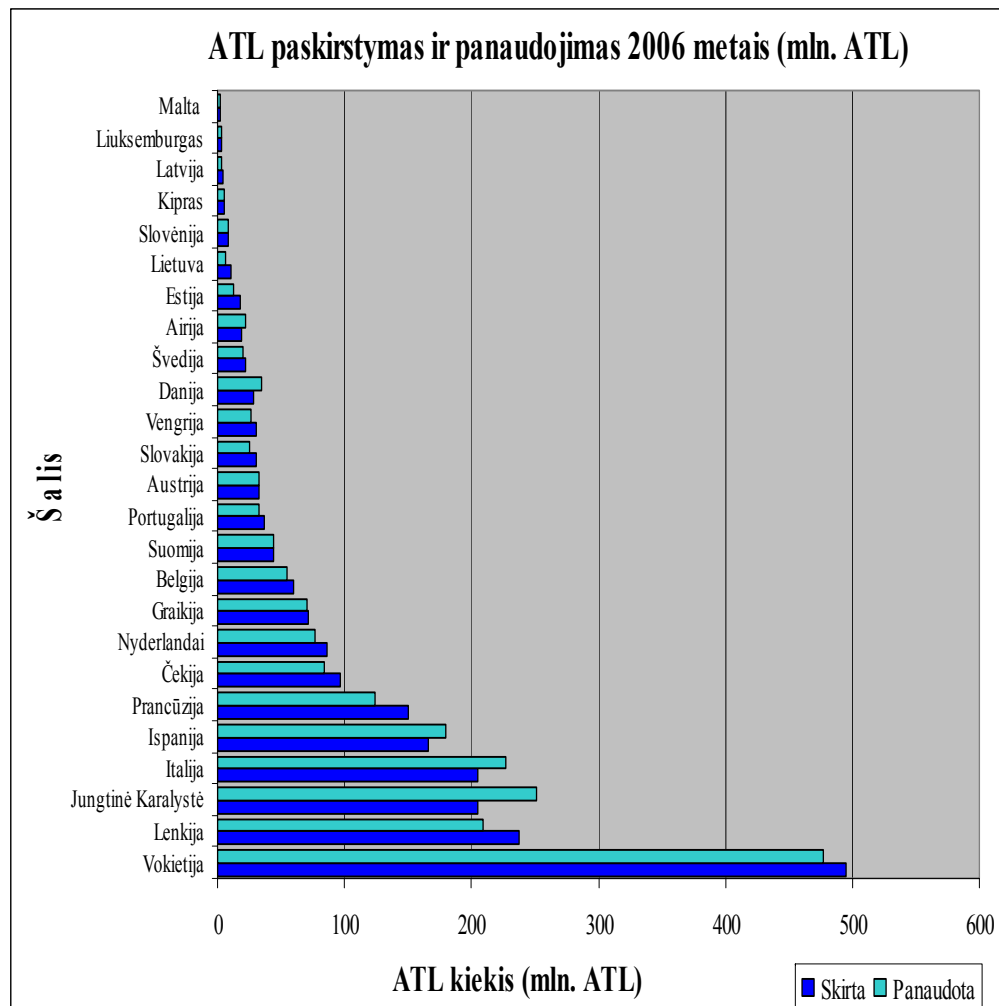

2 pav. 2005 metais nepanaudoti ATL procentais, nuo valstybėms skirto kiekio.

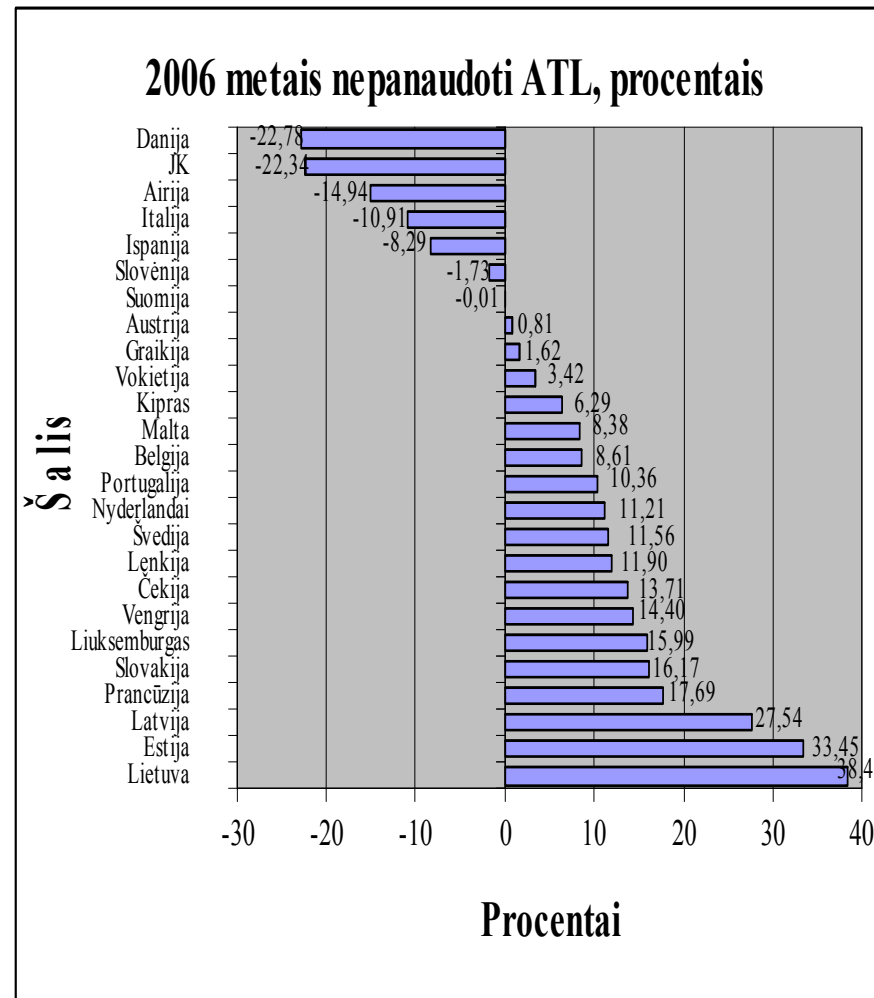

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal <http://www.carbonmarketdata.com>

3 pav. ATL paskirstymas ir panaudojimas 2006 metais

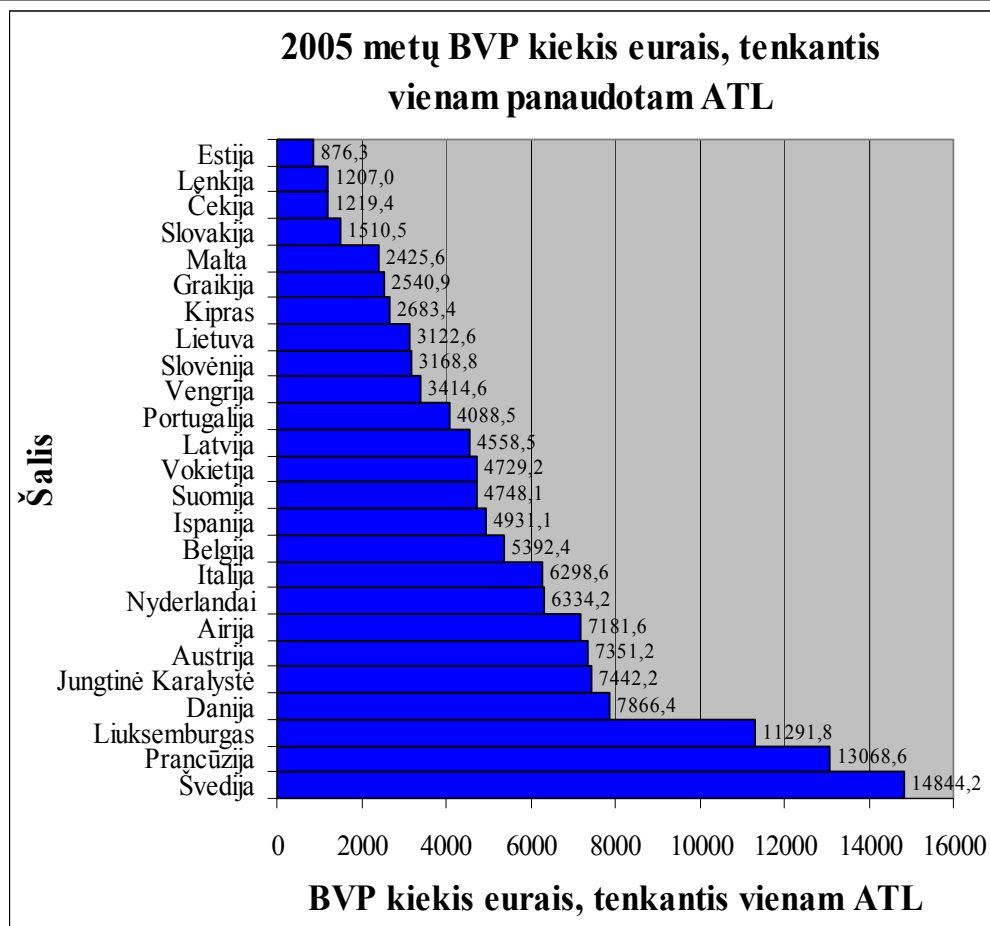
4 pav. 2006 metais nepanaudoti ATL (procentais, nuo valstybėms skirto kiekio).

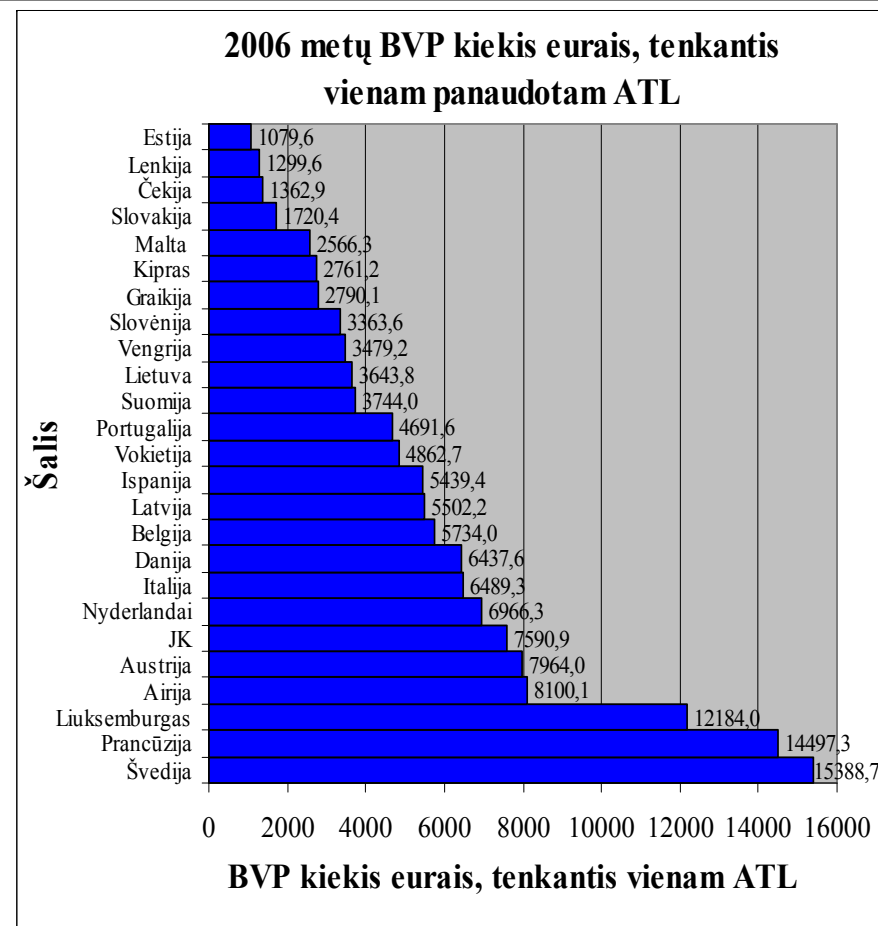
Valstybinio audito ataskaitos
„Apyvartinių taršos leidimų paskirstymo ir prekybos sistemos vertinimas“
3 priedas

BVP kiekis eurais sukurtas, išmetant 1 ATL teršalų (1 t CO₂).

1 pav. 2005 m. BVP kiekis eurais, tenkantis vienam panaudotam ATL

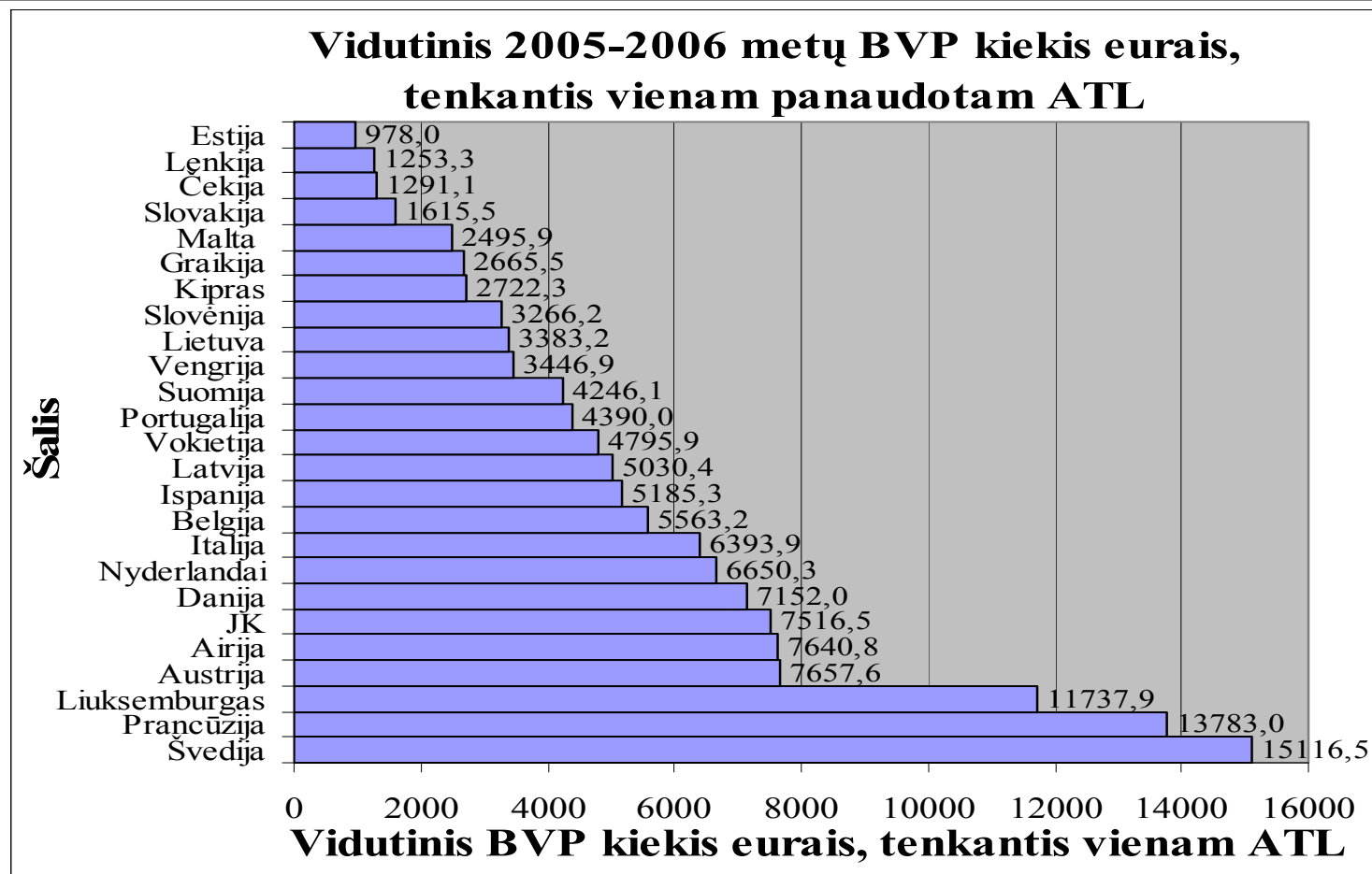

2 pav. 2006 m. BVP kiekis eurais, tenkantis vienam panaudotam ATL

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal <http://www.carbonmarketdata.com> ir <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

3 pav. Vidutinis BVP kiekis, tekęs 1 ATL 2005–2006 ATL

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal <http://www.carbonmarketdata.com> ir <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>